

MÄ MITEN AUTTAA TÄNÄÄN SUA VOISIN?

Tunne Joulun saapuneen –hyväntekeväisyyskeräys ja konsertti vähävaraisten lapsiperheiden hyväksi

Eija Nojonen ja Leena Saarinen

Opinnäytetyö, syksy 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Itä

Pieksämäki

Hoitoyön koulutusohjelma

Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

sairaanhoitaja (AMK)+diakonissa

TIIVISTELMÄ

Nojonen, Eija & Saarinen, Leena. Mä miten auttaa tänään sua voisin – Tunne joulun saapuneen – hyväntekeväisyyskeräys ja konsertti vähävaraisille lapsiperheille. Diak itä, Pieksämäki, syksy 2011, 46 s. 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diakonisen hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK) – diakonissa.

Nyky-suomessa tuloerot kasvavat ja lapsiperheet köyhtyvät. Diakoniatyö on kasvavien haasteiden edessä taloudellisten auttamisresurssien niukentuessa.

Tunne joulun saapuneen – hyväntekeväisyyskeräykset toteutettiin vähävaraisten lapsiperheiden joulun tukemiseksi ja toimijoiden ammatillisuuden kasvattamiseksi tulevassa diakoniatyössä. Tämän hankkeen tarkoituksena oli myös herättää yhteisvastuullisuutta keräisyhteisöissä. Hanke toteutettiin kahdella erityyppisellä paikkakunnalla, joissa paikalliset toimijat olivat mukana yhteistyössä järjestämässä keräystä ja konserttia. Hanke toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä.

Hanke nosti esiin viisi tärkeää tulosta. Keräystuotot olivat hyvät, ja vastasivat siten hyvin tavoitteeseen. Keräys- ja konserttijärjestelyt toteutettiin suunnitelmien mukaisesti ja olivat saadun palautteen mukaan laadukkaita. Keräyksen juurruttaminen uusille paikkakunnille vaati sitoutumista, mutta onnistui ja loi uutta auttamishenkeä ja yhteisöllisyyden tunnetta. Paikallistasolla toimijat ideoivat keräykseen ja konserttiin omaa persoonallista piirrettä. Hanke kasvatti toimijoiden diakonista ammatillisuutta ja kirkasti näkyä lähimmäisten auttamisesta.

Hanke nosti esiin haasteen jatkotutkimukselle etsiä uusia diakoniatyön toimintamalleja vastaamaan lapsiperheiden vaikeutuvaan tilanteeseen nyky-Suomessa.

Asiasanat: hyväntekeväisyys, altruismi, köyhyys, lapsiperheet, diakonia

ABSTRACT

Nojonen, Eija and Saarinen, Leena.

Mä miten auttaa tänään sua voisin? – Tunne joulun saapuneen – Fundraiser and concert for low-income families with children. 46 p., 2 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Autumn 2011. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing, Option in Diaconal Nursing. Degree title: Nurse.

In today's Finland, income differences are growing and families with children are becoming poorer. At the same time, diaconic work is becoming more and more challenging, as financial resources of the church are getting scarce.

"Tunne Joulun saapuneen" fundraiser was arranged to help disadvantaged families with children to have a better Christmas, and to give us professional experience in diaconic work.

Another goal of this project was to create solidarity among all those who were involved with the fundraising efforts. The fundraisers took place in two different types of locations, where local volunteers helped with the fundraising and concert arrangements. This was also the final theses for our studies.

Five important details were discovered during the project. The amount of money that was raised met the goals. The fundraisers and concerts were arranged according to plans, and very good feedback was received by both fundraisers. Arranging the fundraisers at different locations required commitment, but they went well and helped strengthen feelings of altruism and solidarity. Each event had some individual characteristics. Final theses helped us to gain professional growth in diaconic work and to get a clearer idea of how we can help others.

Final thesis rose a challenge to continue looking for new ways to help families with children, as they are facing more and more challenges in today's Finland.

Key words: charity, altruism, poverty, families with children, diaconia

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 LAPSIPERHEIDEN KÖYHYYS NYKY-SUOMESSA.....	7
2.1. Nykytilanne	7
2.2. Lapsiköyhyys on Suomessa kasvussa.....	9
2.3. Määritelmistä	11
3 SUOMALAISTEN ALTRUISMI TUTKIMUSTEN VALOSSA	14
4 DIAKONIA.....	17
4.1 Yleistä diakoniatyöstä.....	17
4.2 Lapsidiakonia.....	18
4.3 Rakasta lähimmäistäsi	20
4.4 Rakkauden syvempää olemusta.....	21
5 KOINONIA – YHDESSÄ ETEENPÄIN	24
6 KERÄYSTEN TAVOITTEET	26
7 TUNNE JOULUN SAAPUNEEN –KERÄYSTEN JA KONSERTTIEN TOTEU- TUKSET	27
7.1. Suunnitelmia ja toteutumista	27
7.2 Markkinointia	32
8 POHDINTAA	34
8.1. Pohdintaa ja arviointia köyhien lapsiperheiden auttamisesta	34
8.2 Pohdintaa eettisyydestä ja luotettavuudesta	37
8.3 Pohdintaa ja arviointia opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamisesta	38
8.4 Jatkotutkimushaaste.....	41
LÄHTEET.....	42
LIITE 1. Valokuva joululahjojen inventaariosta.....	44
LIITE 2. Kysely	45

1 JOHDANTO

Tämä parityönä toteutettu toiminnallinen opinnäytetyö syntyi kahvipöytäkeskustelujen hedelmänä. Tunne joulun saapuneen -yhdistyksen puitteissa hyväntekeväisyyskeräyksiä ja -konsertteja on järjestetty jo kymmenen vuoden ajan. Yhdistyksen tavoitteena on ollut tukea vähävaraisten lapsiperheiden joulun valmistelua konserttia edeltäneellä ja sen aikana kerätyllä lahjatavarakeräyksellä sekä konsertin päätteeksi kerätyllä kolehdilla. Kerättävä kolehti ja lahjoitukset toimitetaan sataprosenttisesti keräyskohteeseen. Keräyksen lopuksi on järjestetty joulukonsertti kiitokseksi lahjoittajille, ja se on toiminut samalla yhtenä keräyspisteenä.

”Mä miten auttaa tänään sua voisin, tään joulun rauhan sulle antaisin? Lahjan parhaan sulle ojentaisin, se lahjoittaa näin joulun sanomaa.” Yhdistyksen joulun ajan hyväntekeväisyyskeräys on yksi vastaus tähän laulun kysymykseen. Niukan toimeentulon kanssa tasapainoilevia ja köyhyysrajan alapuolella eläviä lapsiperheitä on Suomessa viimeisimpien tutkimusten mukaan vuosi vuodelta entistä enemmän. Tämä luo yhä enenevässä määrin painetta niin julkiselle sektorille perustoimeentulon takaamiseksi kuin myös lapsiperheiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Näistä syntyy seurakuntien diakoniatyöllekin omat haasteensa hyvinvoinnista löytyvien aukkojen korjaamisessa. Vähävaraisten lapsiperheitten auttamisessa on kolmannen sektorin ja vapaaehtoistoimijoiden avulle suuri tilaus. Suomalaisen yhteiskunnan, yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja sosiaalisen kestävyuden kannalta avainkysymyksiä on ja tulee olemaan, olemmeko valmiita auttamaan meille tuttuja, mutta myös tuntemattomia lähimmäisiämme? Olemmeko valmiita jakamaan omasta hyvästämmme niille, joilla siitä on puutetta? Jakamiseen on monia mahdollisuuksia: auttaminen voi olla aineellisen avun, ajan ja seuran antamista tai arjen toimissa avustamista.

Yhteisestä mielenkiinnosta konkreettisesti auttaa apua tarvitsevia lähimmäisiä järjestimme opinnäytetyönä Tunne joulun saapuneen -hyväntekeväisyyskeräyksen ja -konsertin kahdelle uudelle paikkakunnalle. Tunne Joulun saapuneen -hyväntekeväisyyskeräys on levinnyt viime vuosien aikana syntypaikkakunnaltaan Riihimäeltä muillekin paikkakunnille. Tunne Joulun saapuneen -yhdistyksellä on tavoitteena levittää

hyväntekeväisyysmalliaan laajemmalle alueelle ja tämä hanketutkimus palvelee myös tätä tavoitetta.

Tämä toiminnallinen tutkimus palveli myös tekijöidensä ammatillisia kehittymistarpeita. Halusimme saada tuntumaa hyväntekeväisyystyöhön ja lähimmäisten auttamiseen kristillisen ihmiskäsityksen mukaisesti. Rohkeus uskaltaa tuoda julki yhteiskunnan sosiaalisia epäkohtia ja vaikuttaa niihin kasvaa toimimalla ja omien siipien kantavuutta kokeilemalla. Tulevien vuosien diakoniatyön strategisena painopistealueena seurakuntien talouden kiristyessä tulee olemaan seurakunnallinen yhteisvastuullisuus, varainkeruu diakoniatyölle ja diakonian asiakkaille. Työmme tavoitteena oli herätellä kanssaihmiä yhteisvastuuseen ja huomaamaan kärsivät lähimmäiset lähiyhteisöissään. Työssämme toimme esiin vähävaraisten lapsiperheiden avuntarpeen ja auttamismahdollisuuden.

Altruismi eli auttaminen on yhteiskuntapoliittisesti tärkeä ilmiö, ja siihen tulisi kiinnittää enemmän huomiota 2000-luvun Suomessa. Yksilöiden ja ryhmien altruismista kasvaa yhteiskunnallinen yhteisvastuullisuus, niin kuin pienistä puroista kasvavat suuret järvet. Työmme on kantaottava ja auttamiseen haastava.

2 LAPSIPERHEIDEN KÖYHYYS NYKY-SUOMESSA

2.1 Nykytilanne

Lapsiköyhyys on Suomessa kasvussa, uutisoi Terveystieteiden tutkimuskeskus kuluneena vuonna. Suomalaisessa hyvinvointitutkimuksessa vuodelta 2010 muistutetaan 1990-luvun alun taloudellisen laman kauaskantoisista vaikutuksista lapsiperheisiin, ja varoitetaan yhteiskunnan päättäjiä ja vaikuttajia tulevan ja jo olemassa olevan taloudellisen taantumien vaikutuksista uudelleen tämän ajan lapsiperheisiin. (Lammi-Taskula & Salmi 2010, 198, 200, 211).

Mediassa ja julkisessa keskustelussa on näkynyt huoli lapsiperheiden eriarvoistumisesta. Kirkko ja sen tutkijat ovat ottaneet kantaa eriarvoistumis- ja syrjäytymiskehityksen vuoksi. Yhteisöissä, joissa elämme arkipäivää, on nähtävillä eriarvoistuminen ja syrjäytyminen. Köyhyys on läsnä monen naapurustossa: toisaalla siitä toivotaan pääsevän eroon siirtämällä vaikka leipäjonot muualle omilta asuinalueilta, toisaalla mietitään keinoja auttaa huonompiosaisia lähimmäisiä. Yltäkylläisellä hyvinvoinnilla ja kasvaneella tulotasolla on käänköpuolensa. Keskuudessamme ovat heikot ja vähäosaiset ihmiset ja perheet, joille jokainen päiväkin voi olla elonjäämiskamppailua. Taloudellisen hyvinvoinnin ja tasapainon tilalle on saattanut tulla työttömyyttä, syrjäytymistä, päihderiippuvuutta, henkistä ahdistumista, kriminalisoitumista ja sairautta. Kaikki on voinut tapahtua omasta tahdosta riippumatta, ympäristön muutoksista johtuen. Ihmisillä on voinut hiipua usko omaan itseensä ja osaamiseen. Raskaimpana on voitu menettää toivo huomisesta.

Huolimatta siitä, että 1990-luvun laman jälkeen enemmistöllä suomalaislapsista hyvinvointi on parantunut monilla mittareilla mitattuna, kaikilla lapsilla nykypäivän Suomessa ei ole hyvä ja turvallista olla lapsi. Osa lapsiperheistä kohtaa taloudellista huono-osaisuutta ja perheen hyvinvointia uhkaavat vanhempien työpaineet, työttömyys, toimeentulon huolet ja jaksamattomuus. Lapsien kohdalla näiden seuraukset voivat ilmetä unihäiriöinä, erityisopetuksen- sekä kasvatus- ja perheneuvolatärpeiden lisääntymisenä, mielenterveyden häiriöinä, lastensuojelun avohuollon asiakkaiden ja huostaanottojen lisääntymisenä. Kuluva vuosikymmentä leimaa individualismi. Yksilöillä on halu olla

oman elämänsä subjekti. Perheen sisällä saattaa jokainen perheenjäsen olla oman onnensa seppä, eli lapset joutuvat tukeutumaan omaan selviämiseen riittämättömän vanhemmuuden vuoksi. Arjen malli selviytymisestä vääristyy ja lapsi oppii vääriä toimintatapoja elämän hallinnasta. Huoli tulevaisuudesta voi vaikuttaa kodin ilmapiiriin sekä heijastua lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Lapsen edun tulisi mennä kaiken edelle. Lapsesta on pidettävä huoli ja se on vanhemman velvollisuus. Koti on paikka, missä lapsella on hänen läheisimmät ihmiset. Kodin turvattomuus ja kireä ilmapiiri voivat jättää lapseen elinikäiset jäljet. Vanhemmuus on elinikäinen tehtävä, josta ei voi koskaan sanoutua irti. (Kyrönlampi-Kylmänen Taina 2010, 36–37; Lammi-Taskula & Salmi 2010, 199; Veikkola 2003, 33.)

Köyhyys, huono-osaisuus ja syrjäytyminen vaikuttavat perhe-elämään ja perheenjäsenten kehitystarinaan. Perheen voimavaroilla on todettu olevan välittömän yhteyden vanhempien, lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä lasten ja nuorten kehitykseen. Vuosikymmenien kuluessa ovat perheiden perinteisten turvatekijöiden (esimerkiksi palkkatyösuhteiden pysyvyys) ja turvaverkkojen oheneminen luoneet uusia haasteita perheille, lähiyhteisöille, ammattiauttajille, kirkolle ja kansalaisjärjestöille hyvän elämän mahdollistamisessa. Köyhä lapsuus on riski lapsen kasvulle ja hyvinvoinnille. Pienituloisille, köyhyysrajan alapuolella eläville menojen kattaminen saaduilla tuloilla on vaikeaa, jopa mahdotonta. Pienituloisten lapsiperheiden arki voi olla jatkuvaa kädestä suuhun elämistä, jossa tulojen pienentyminen ja yllättävät menot voivat vaikeuttaa elämää huomattavasti ja syöstä yhä suurempiin vaikeuksiin. Suomessa on lapsia, joiden biologiset perustarpeetkin jäävät täyttämättä. Tähän problematiikkaan liittyy monesti vanhempien päihiteidenkäyttö ja mielenterveysongelmat. (Helminen 2006, 18–19, 28; Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2011).

Köyhyyden ja niukkojen tulojen vuoksi lapsiperheet säästävät muun muassa ruuassa ja vaatehankinnoissa sekä matkustamiskustannuksissa, mikä heikentää sosiaalista kanssakäymistä. Vanhemmat voivat myös säästää omista menoistaan esimerkiksi harrastusten kohdalla, mikä näkyy heidän voimaantumisen ja jaksamisen tunteen heikkenemisessä. Köyhän perheen lapset eivät välttämättä saa muodin mukaisia leluja ja lahjoja, mikä voi aiheuttaa syrjäytymistä kaveripiirissä, lapselle tärkeässä yhteisössä. Köyhyys ja säästäminen voi aiheuttaa kielteisiä lieveilmiöitä kuten koulukiusaamista, mikä edelleen pahentaa lasten ja koko perheenkin tilannetta. Myös häpeän, ulkopuolisuuden ja osatto-

muuden tunteet ovat köyhyyden varjopuolia. Köyhäkin lapsi kokee halua ja painetta kuulua kaverijoukkoon, mutta kulutusyhteiskunnassa siihen pääsy on usein ostettava. Köyhä lapsuus on luopumista monesta mukavasta. (Lammi-Taskula & Salmi 2010, 198–199.)

2.2 Lapsiköyhyys on Suomessa kasvussa

Vuosi 2010 oli Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjinnän teemavuosi. Teemavuosi ei poistanut köyhyyttä yhteiskunnista, mutta toi köyhyys-teeman näkyvästi uutisointiin yhteiskunnassamme. Tämän osoittaa teemavuotena ja tänäkin vuonna useaan otteeseen uutisoitu voimakkaasti kasvanut köyhyys suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa. Erityisesti uutisoinnissa on kiinnitetty huomiota lapsiköyhyyteen ja lapsiperheiden aseman eriarvoistumiseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Vuonna 2010 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos julkaisi Suomalaisten hyvinvointi 2010 -tutkimuksen, jossa aineistoa on kerätty vuosilta 1995–2009. Pienituloisuuden ja lapsiköyhyyden tarkastelumahdollisuudet ulottuvat tilastointiseikkojen vuoksi vuoteen 2008, jonka jälkeisen meneillään olevan taluskriisin seurauksia lapsiperheiden tilanteeseen ei vielä tiedetä. (Lammi-Taskula & Salmi 2010, 200).

Suomalaisen hyvinvointitutkimuksen 2010 mukaan pienituloisten määrä on kasvanut Suomessa 1990-luvun puolivälistä lähtien. Suhteellinen köyhyys on lisääntynyt, koska pienituloisimman väestönosan tulot ovat kasvaneet hitaammin kuin keskivertotulonsaajalla ja huomattavasti hitaammin kuin ylimmissä tuloryhmissä. Pitkittyneen pienituloisuuden on nähty yleistyneen lapsiväestön keskuudessa kymmenvuotiskaudella 1998–2007. Lasten köyhyys on huomioitu siksi, että se on lähes kolminkertaistunut vuodesta 1995 alkaen ja tämä köyhyyden lisääntyminen on tapahtunut taloudellisen kasvun vuosina. Köyhyysrajan alapuolella on Suomessa elänyt vuonna 2007 12 % lapsista, kun sama luku EU-maissa on ollut 20 %. Pitkittyneet köyhyys Suomessa on lähellä EU:n keskitasoa. Lapsiperheiden toimeentulon heikkenemisen vauraassa Suomessa on nähty liittyvän yhteiskunnan tasolla tulonjakopolitiikkaan ja työmarkkinoiden luonteeseen. Perheen tasolta katsottuna lapsiperheiden toimeentulo on kytkeytynyt vanhempien työmarkkina-asemaan ja perherakenteeseen. Myös Lapsiperheiden hyvinvointi 2009

-tutkimus kuvaa pienituloisten pikkulapsiperheiden tilanteen pahentuneen. (Lammi-Taskula, Salmi & Sauli 2009, 78–80; Lammi-Taskula & Salmi 2010, 200–201.)

Lapsiköyhyyden on Suomessa todettu olevan kansainvälisesti vertailtuna melko alhais- ta. Kuitenkin köyhyysrajan alapuolelle jää kasvava osa erityisesti pikkulapsiperheistä. Näiden perheiden toimeentuloa vaikeuttaa tulonsiirtojen jääminen jälkeen hintakehityk- sestä ja erityisesti asumismenojen nousu. Riippuvuus tulonsiirroista on juuri pikkulapsi- perhevaiheessa suurta, kun alle kolmivuotiaiden lasten äideistä suuri osa on poissa töistä hoitovapailta. Myös vanhempien alhaisen koulutuksen ja pitkäaikaisen työttömyyden sekä perheen hajoamisen on todettu lisäävän lasten köyhyysriskiä. Lähes puolet lapsi- perheistä kokee menojen kattamisen tuloilla hankalaksi, yksinhuoltajaperheistä jopa kaksi kolmasosaa. (Lammi-Taskula, Salmi & Sauli 2009, 80–81; Lammi-Taskula & Salmi 2010, 199–200).

Lapsiköyhyyden todetaan tutkimusten perusteella olevan siis yleisintä yksinhuoltajaper- heissä ja toisaalta perheissä, joissa on alle 3-vuotiaita lapsia. Lapsen köyhyysriskiä eni- ten kasvattavaksi tekijäksi nähdään vanhempien työttömyys. Toinen tärkeä tekijä on se, ettei perheen vanhempien tai vanhemman työstä saatava palkka riitä kattamaan perheen kuluja. Tässä vaikuttaa kotitalouden koko ja rakenne, perheeseen tuovat tuloja vain vanhemmat tai toinen heistä, ja kuluttajia ovat kaikki yhdessä, lapsetkin. Kolmas vai- kuttava tekijä on lapsiperheiden yleisten tulonsiirtojen, lapsilisien, vanhempainpäivära- han ja kotihoidontuen ostovoiman jälkeen jääminen yleisestä hinta- ja ansiotulokehityk- sestä. Neljäntenä lapsiköyhyyteen vaikuttavana tekijänä on perheen koko ja rakenne. Köyhyysriski on sitä suurempi, mitä enemmän perheessä on pieniä lapsia ja mitä vä- hemmän on tuloja tuovia huoltajia. Myös sukupuolella perheen pääasiallisena huoltaja- na on merkitys. Jos yksinhuoltajaperheen huoltaja on äiti, on lapsiköyhyyseriskin todettu olevan suuremman kuin yksinhuoltajaisän perheessä. Myös kahden huoltajan perheiden kohdalla on todettu, että mitä pienituloisempi perhe on, sitä todennäköisemmin päätu- lonsaajan asemassa on nainen. (Lammi-Taskula, Salmi & Sauli 2009, 81–86; Tervey- den ja hyvinvoinninlaitos 2011).

Ainakin kaksi edellistä hallitusta on ohjelmissaan tähdentänyt lapsiperheisiin kohdistu- van hyvinvoinnin tukemisen merkitystä. Lapsiperheet on nähty yhteiskunnan tulevai- suuden turvaajina. Vanhasen II hallituksen ohjelmassa päätettiin puuttua lapsiperheiden

köyhyyteen taloudellista toimeentuloa turvaamalla ja ehkäistä lapsiperheiden eriarvoistumiskehitystä. Hallitus tavoittelee keventää perheisiin kohdistuvaa lisärasitetta tulevan sukupolven kasvattamisessa. Nykyisen Kataisen hallituksen toimintalinjauksessa todetaan, että suomalainen yhteiskunta perustuu mm. tasa-arvolle, yhteisvastuulle sekä toisista välittämiseen. Valtiovalta näkee eriarvoisuuden kasvun vaarana suomalaiselle yhteiskunnalle ja elämäntavalle. Köyhyyden, eriarvoisuuden ja epätasa-arvon vähentämiseksi pyritään toimimaan sekä perheiden hyvinvointia halutaan lisätä. Ihmisten pysyvää syrjäytymistä, työttömyyttä, köyhyyttä, näköalattomuutta ja osattomuutta pyritään ehkäisemään työllistämistoimin. Hallitus painottaa yhteiskunnan vastuun rinnalla yhteisön vastuuta ja ihmisen omaa vastuuta itsestään. (Valtioneuvosto 2007, 55; Valtioneuvosto 2011, 7.)

Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispa Kari Mäkinen allekirjoitti reilu vuosi sitten lapsiköyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä käsittelevän julkilausuman. Siinä päätöksentekijöitä kehoitetaan huomioimaan kaikkien päätöksien vaikutukset lapsiköyhyyteen ja lasten hyvinvointiin. Yhdessä Ruotsin luterilaisen kirkon kanssa järjestetyssä lapsiköyhyysseminaarissa Mäkinen totesi, että kaikessa päätöksenteossa tulee arviointikriteerinä olla päätöksen vaikutus huonoimmassa tilanteessa olevien lapsiperheiden asemaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011.)

Suomalaisten hyvinvointi -tutkimussarjassa viimeisin ilmestynyt teos ilmentää kolmessa vuodessa tapahtunutta muutosta yhteiskuntapoliittisessa ilmapiirissä. Enää ei kiistellä siitä, onko hyvinvointierojen kasvu ongelma, vaan niiden kasvun kurissa pitämisen katsotaan olevan välttämätöntä yhteiskunnan sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden kannalta. (Vaarama, Moisio & Karvonen, Sakari 2010, 11.)

2.3 Määritelmistä

Euroopan unionin määritelmän mukaan köyhyysrajan alapuolella elävät ne ihmiset, jotka saavat alle 60 % väestön keskinettotuloista kaikki tulonsiirrot mukaan lukien. Suomessa keskinettotulot ovat 2007 tilastojen mukaan olleet 1200–1300 euroa kuukaudessa, joten köyhyysraja on 700–750 euroa kuukaudessa. Tämän rajan alapuolella on vuonna 2007 elänyt 12 % kansalaisistamme eli 600 000 ihmistä, joista köyhissä lapsiperheissä on elänyt 100 000 lasta. Lapsiperheiden hyvinvointitutkimus 2009 -tutkimus osoittaa köyhyysrajan alapuolella eläneiden lasten määräksi vuonna 2007 noin 151000,

kun vuonna 1995 vastaava määrä oli 52 000 alle 18-vuotiasta. Tutkimuksessa euromääräisen köyhyysrajan mainitaan vaihtelevan perheen koon mukaan. Eri tutkimuksissa ja julkaisuissa köyhyysrajan alittavien tarkat määrät vaihtelevat, koska valitut köyhyyden perusteet ja mittarit voivat olla erilaiset. (Isola, Larivaara & Mikkonen toim. 2007, 10; Lammi-Taskula, Salmi & Sauli 2009, 80).

Lapsiköyhyyttä kartoittavissa tutkimuksissa ja teoksissa puhutaan absoluuttisesta ja suhteellisesta köyhyydestä. Köyhyyden todetaan olevan moni-ulotteisen ilmiön, jonka mittaamiseen ei ole yhtä yleisesti hyväksyttyä ja kiistatonta mittaria. Köyhyyden arvioimiseen liittyy sekä objektiivisesti mitattavia asioita että subjektiivisia arvostuksia ja tuntemuksia. Absoluuttinen köyhyys on sitä, kun tulot eivät riitä edes perustarpeisiin kuten ruokaan, vaatteisiin ja asumiseen. Suomen kaltaisessa hyvinvointivaltiossa köyhyyttä käsitellään kuitenkin suhteellisena köyhyytenä, lähinnä erotuksena kehitysmaissa erotuvaan absoluuttiseen köyhyyteen. Toki Suomessakin löytyy absoluuttisesta köyhyydestä kärsiviä ihmisiä. Suhteellisen köyhyyden voidaan sanoa olevan sitä, kun tulot painuvat suhteellisesti liian kauas keskimääräisestä tulotasosta, mikä aiheuttaa kyvyttömyyttä osallistua ja toimia yhteiskunnassa odotetulla tavalla. (Moisio 2008, 639.)

Hiilamo ja Karjalainen (2010, 91, 102) ovat arvioineet 2008 taloudellisen laman seurauksia poliittisen päätöksenteon vaikutusten kannalta ja määritelleet köyhiksi ihmiset, jotka saavat toimeentulotukea ja / tai turvautuvat kirkon taloudelliseen apuun. Tämä on konkretian kannalta mielekästä. Absoluuttisen ja suhteellisen köyhyyden määritelmät ovat varmasti tutkijoille arvokkaita tilastollisissa menetelmissä, mutta käytännön avustamistoiminnassa riittänee konkretian arvioiminen. Elävässä elämässä köyhyys määrittyy yhteisesti hyväksytyissä toimenpiteissä, kuten toimeentulotukiavustuksissa ja diakonian taloudellisena avustamisessa. Diakoniatyö tarjoaa varteenotettavan näkökulman siihen, keitä ovat Suomen huono-osaiset ja millaista heidän elämänsä on. Opinnäytetyön hyväntekeväisyyskeräysten puitteissa köyhän, vähävaraisen lapsiperheen määrittivät kirkon ja sosiaalialan ammattilaiset. Diakonian puolelta määrittävänä kriteerinä oli todennäköisimmin diakonian asiakkuuteen johtanut taloudellisen avustamisen hakeminen. Lapsityön puolella työntekijät määrittivät lahjojen saajien vähävaraisuuden oman perhetuntemuksensa perusteella, ja mitä ilmeisimmin lahjoja saaneet perheet olivat sekä diakonian että lapsityön asiakkaita.

3 SUOMALAISTEN ALTRUISMI TUTKIMUSTEN VALOSSA

Eräs suomalaisen yhteiskunnan avainkysymyksistä tulevaisuudessa on, missä määrin ihmiset pitävät huolen toisistaan. Oman edun tavoittelu ja itsekkyyks vaikuttavat olevan voimakkaasti esillä olevia piirteitä suomalaisessa kilpailukyky-yhteiskunnassa tänä päivänä. Voidaan olettaa, että tarkastelemalla lähemmin suomalaisen itsekään oloista pintaa tulee näkyviin myös muista ihmisistä välittävä altruistinen ihminen. Joka hetki joku ihminen auttaa toista ihmistä tavalla tai toisella. Auttamiskäyttäytymiseen liittyy läheisesti myös yhteisöllisyys. Suomalaisten auttamista tutkineet Pessi ja Saari väittävätkin, että yhteisöllisyyttä tarvitaan suomalaisen yhteiskunnan toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Auttaminen voi myös siis kanavoitua jonkin altruistisen organisaation tai yhteisön kautta, tai olla osa institutionalisoitua toimintaa, kuten esim. SPR:n verenluovutus tai luterilaisen kirkon Kirkkopalvelujen organisoima ja seurakunnan sekä tuhansien vapaaehtoistoimijoiden toteuttama Yhteisvastuukeräys. (Pessi & Saari 2008, 10, 28).

Altruismi on suomalaisissa tutkimuksissa määritelty lähimmäisistä välittämiseksi, joka konkretisoituu toisen ihmisen huomioonottavana käyttäytymisenä. Altruismiin nähdään olevan kiistämätön sosiaalinen ja yhteenkuuluvuutta luova tosiasia niin yksilöissä kuin yhteiskunnassa. Altruismi ilmenee käytännössä yhteisvastuullisuutena. Pessin ja Saaren mukaan ihminen on omaan hyvinvointiinsa suuntautunut olento, joka on kiinnostunut myös muiden yksilöiden hyvästä – tai ainakin kykeneväinen tähän. He ovat teoksessaan tutkineet systemaattisesti suomalaisten altruistisuutta. Altruismitutkimuksessaan he ovat selvittäneet, mitkä tekijät vaikuttavat suomalaisten ihmisten arvoihin, minkälaisen mekanismien välityksellä arvot välittyvät käyttäytymiseen ja missä kulkevat itsekkyyden ja altruismin rajat. Tutkimusten perusteella on todettu, että egoistisuus eli itsekkyyks ja altruistisuus vaihtelevat sekä ihmisryhmien sisällä että välillä – ja jopa yksi ihminen voi eri tilanteissa käyttäytyä itsekäästi tai altruistisesti. (Pessi & Saari 2008, 11, 13, 16,).

Altruismista voidaan erotella positiivisia ja negatiivisia piirteitä. Positiivista altruismi on, jos se perustuu vapaaseen tahtoon. Toisinaan kuitenkin tavoiteltu altruistinen käytös tapahtuu vasta ulkoapäin annetun sosiaalisen mallin tai normin kautta. Silloin altruistinen käytös tapahtuu sosiaalisen painostuksen tai pakon alla. Tulos voi toki olla positiivinen, vaikka se olisi tehty sosiaalisen sanktion uhan alla. Negatiivisia puolia altruismis-

ta ilmenee, jos sitä käytetään vallan välineenä esimerkiksi ehdollistettaessa apu. Toisaalta altruistinen käytös voi ääripään toimintana olla yksilöitä ja ryhmiä ulkopuolelle sulkevaa., esimerkiksi, jos avun saajiksi rajataan vain oman maan kansalaiset. Kaiken kaikkiaan auttaminen on herkkyyttä vaativaa toimintaa, jonka tulisi voimaannuttaa vastaanottajaa sekä jopa auttajaakin. Koskaan auttamisen ei tulisi vähentää autettavan kunnioitusta, itsenäisyyttä ja itsetuntoa. (Pessi & Saari 2008, 18–19).

Uusin tutkimus selventää kuvaa oman perheen auttamisen itsestäänselvyydestä, mutta yllättää tuloksellaan suomalaisten auttamishalusta lähipiiriin, sukulaisiin, ystäviin ja naapureihin asti. Tutkimukset profiloivat kolme erilaista auttajatyyppiä. Iloiset auttajat auttavat vahvimmin, ovat usein nuoria ja naisia ja muita uskonnollisempia. Varaukselliset auttajat ovat iäkkäämpiä, useammin miehiä kuin naisia ja vähiten uskonnollisia. Itsenäisiin auttamismyönteisiin kuuluu tutkimusten mukaan suurin osa suomalaisista. Huolimatta tutkimuksen kapeahkosta tyypittelystä tulokset puoltavat Pessin ja Saaren mukaan aiempia esille tulleita tutkimustuloksia suomalaisesta auttamisesta. Auttamiseen näyttää liittyvän uskonnollisuus ja onnellisuus, jotka siis edesauttavat auttamista. Urbanin ympäristön taas todetaan vähentävän auttamismotivaatiota ja -käytäntöjä. Iloisia eli vahvimpia auttajia löytyy eniten pieniltä paikkakunnilta. Tutkimus puoltaakin auttamisen ja yhteisöllisyyden kulkevan käsi kädessä. Naissukupuolella näyttää olevan selvä yhteys auttamishaluun, vastoin aiempien tutkimusten tuloksia. Yllätys tutkijoille on myös ikäjakaumassa; nuoret ikäluokat profiloituvat muita innokkaammiksi auttajiksi (Pessi & Oravasaari 2011 85–86.)

Uusimmassa altruismia ja kilpailukyky-yhteiskuntaa käsittelevässä teoksessaan Pessi ja Saari nostavat esiin mielenkiintoisen näkökulman; yhteiskunnan sosiaalisen kestävyysperspektiivin. Ekologisen kestävyysperspektiivin rinnalle on yhteiskunnallisessa keskustelussa nostettava sosiaalisen kestävyysperspektiiviä: 1) oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo, 2) oman elämän vaikutusmahdollisuudet ja elämänhallinta, sekä 3) yhteisöllisen identiteetin vahvistaminen. Altruistisen auttamisen nähdään nivoutuvan erityisesti oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon ja yhteisöllisen identiteetin vahvistamiseen. Edelleen Pessi ja Saari näkevät altruistisen eli toisten auttamisen kulttuurin vahvistavan yhteiskuntaa monilla seikoilla. Se mm. lisää luottamusta ihmisten ja yhteisöjen välillä, kannustaa jokaista kantamaan kortensa kekoon, helpottaa yksilöllistenkin tarpeiden ja ta-

voitteiden toteuttamista ja saavuttamista sekä ylläpitää moraalisia normeja, hyveitä ja käytänteitä (Pessi & Saari 2011, 34–35.)

Viimeisimmän tutkimuksen mukaan suomalaiset pitävät auttamista hyvin tärkeänä. Kilpailukyky-yhteiskunta ei ole vielä raaistanut ihmisten suhdetta toisiinsa. Suomalaiset ihmiset kokevat auttamisen henkisesti palkitsevaksi, ja mainitsevat arvojensa kannustavan heitä auttamaan. Pessin vuosien 2008 ja 2011 tutkimukset suomalaisesta auttamisesta piirtävät kuvaa suomalaisista altruistisina, auttamismyönteisinä ja -aktiivisina ihmisinä (Pessi & Oravasaari 2011, 85; Pessi & Saari 2011, 86.)

4 DIAKONIA

4.1 Yleistä diakoniatyöstä

Diakoniatyö todistaa Kristuksen rakkaudesta ja on osa kirkon perustehtävää. Diakoniatyön lähtökohtana on kristillinen elämäntavotus. Diakonia on välittämistä, jakamista ja ihmisten tukemista omaehtoiseen selviytymiseen. Se on ihmisten palvelemista. Diakoniatyötä tehdään inhimillisen kärsimyksen vähentämiseksi ja ihmisten elinolosuhteiden parantamiseksi. Häädän todellisuus tekee diakonia tarpeelliseksi. Diakoniassa pohditaan uskoa sekä elämän mielekkyyden kysymyksiä. Diakoniaan liitetään myös advokaatin tehtävä, joka merkitsee yhteiskunnallista vaikuttamista, eli päättäjiin, puolueisiin ja etujärjestöihin vetoamista ihmisyyden ja oikeuden mukaisuuden toteutumiseksi maailmassa (Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet 2002; Rättyä 2010, 15).

Diakonia ei ole pelkästään ammattiin opiskelleiden diakoniatyöntekijöiden toimintaa, vaan meille kaikille ihmisille Raamatussa toimintatavaksi ja elämäntavoteksi osoitettu malli. Jeesuksen käsky lähimmäisen rakastamisesta on perusta, jolta diakonia nousee. Esimerkiksi Raamatun kertomus laupiaan samarialaisen toiminnasta haastaa meitä palvelemaan avun tarpeessa olevia lähimmäisiämme. Raamatusta nousee vahva diakoninen malli perustaksi tämän päivän auttamiselle: ”jos kerran pakanuudesta kääntyneet ovat päässeet osallisiksi Jerusalemin pyhien hengellisistä aarteista, heillä on myös velvollisuus auttaa näitä aineellisesti.” (Diakonian käsikirja 200. 16.) Tässä ei kuitenkaan ole kyse pakottamisesta vaan vapaaehtoisuudesta, jonka syvin motiivi on Kristuksen armo: ”Hän oli rikas, mutta tuli köyhäksi teidän vuoksenne, jotta te rikastuisitte Hänen köyhyydestään.” (2. Kor. 8:9).

Lähimmäisyys tulee nähdä koko seurakunnan asiaksi, jonka toteutumisessa on ammatillisella diakoniatyöllä vahva osuutensa. Silloin, kun seurakunta on saanut herätettyä yhteisönsä yhteisen hyvän nimissä lähimmäisistään huolehtivaksi ja välittäväksi kristityn elämäntavotaksi, on diakoniaseurakunnan rakentuminen hyvässä vaiheessa. Pelkkä ammattimainen diakoniatyö ei yksin riitä löytämään niitä tahoja, joilla yhteisöllisyyden salliva tuki on apuna syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Kokemus yhteisöön kuulumisesta tukee yksilön sisäistä eheyttä ja antaa hänelle merkityksen. (Veikkola 2003, 43.)

Diakoninen kohtaaminen on moniulotteinen kokonaisuus, jossa kohdattava saattaa kokea rikkonaisuutta ja minuuden heikkoutta. Tällöin tarvitaan mitä suurimmassa määrin aistien herkkyyttä ja hienotunteisuutta tilaa antaen. Autettavalle on annettava tilaa tulla hyväksytyksi ja se syntyy aidossa ja rakastavassa läsnäolossa ja intuitiivisen ymmärtämisen yhteydessä. Vaikeissakin elämäntilanteissa on oman elämänsä hallintakeinot vahvemmat, kun diakonian keinoin antaa apua tarvitsevalle mahdollisuuden olla turvallisesti siinä hetkessä juuri niillä elementeillä, mitkä ovat vallalla. (Pesonen 2006, 160).

Tässä toiminnallisessa tutkimuksessa palvelutyön kohteena olivat vähävaraiset lapsiperheet. Lahjoitusten aineellisen ja henkisen vaikutuksen oletettiin kohdistuvan erityisesti lasten kokemukseen joulusta ja autetuksi tulemisesta. Heidän elinolosuhteita ja elämän mielekkääksi kokemista yritettiin tukea edes lyhyen hetken ajan. Tutkimuksen takana oli oletamus, että kokemus autetuksi tulemisesta ja välittämisestä voi kantaa myöhemmin hedelmää niin, että autettu itse on jonain päivänä auttajana. Lapset ovat niitä hyväksytyimpiä auttamisen kohteita, joihin auttaminen ja tukitoimet helpoimmin kohdentuu. Ihmiset lahjoittavat mieluiten lapsille ja tämä ryhmä koetaan kunniallisina, eikä heidän koeta olevan vastuussa omasta tilastaan. Kohteen hyväksyttävyyys ja kunniallisuus on suorassa suhteessa tuottoihin ja keräyksen lopputulokseen. (Saari & Saukko 2011, 188).

Individualismin ja kilpailutalouden hallitsemissa yhteiskunnassa, jossa ihmisten on kamppailtava omasta paikastaan ja menestyksestään, kirkon haaste on nostaa yhä korkeammalle solidaarisuuden, välittämisen ja huolenpidon arvot. Jos näitä arvoja ei huomioida ja oteta kehittämisen kohteiksi, on vaara, että yhteiskunnasta tulee kylmä ja kova. (Veikkola 2003, 42).

4.2 Lapsidiakonia

Lapsidiakonian näky nousee diakonian perustehtävästä: hädän ääripään etsimisestä ja siellä toimimisesta. Lapsidiakonian keskeinen olemus ja tehtävä on vastata lapsen nähdyksi tulemisen toivoon. Lapsidiakonisesti ajatellaan, että pelkkä vanhempien tukeminen vanhemmuudessa ei auta lasten hyvinvointiin lisäämiseen, sillä kaikki vanhemmat

eivät tuettuinaakaan kykene turvalliseen vanhemmuuteen. Silloin lapset tarvitsevat suoraa tukea, tai he jäävät turvattomuuteen. Lapsen turvallisuuden lisäämistä ja persoonan vahvistamista voidaan eri tavoin tukea aivan arjessa. Lapsidiakonian toivotaan olevan ennaltaehkäisevää työtä, jolloin lapsen hädän ilmenemismuotoihin yritetään puuttua ennen kuin niistä aiheutuu seurauksia, esimerkiksi lapsen päihteidenkäyttöä. (Mattila 2003, 8, 10, 12, 13.)

Lapsuuden vaikutuksen elämän myöhempisiin vaiheisiin on nähty olevan ilmeinen. Vaikutus voi olla persoonaa vahvistava tai haavoittava. Riittävän turvallisella ja olemassaolon oikeutta vahvistavalla kasvuympäristöllä lapsuudesta voi muodostua elämään voimavara. Toisaalta muun muassa masennuksen ja levottomuuden kehittymisessä on nähty syy-yhteyksiä lapsuuden elämäkokemuksiin ja tunnetraumoihin. Lapsidiakonisen näyn alkaessa kehittyä esimerkiksi seurakunnan työntekijässä diakonisen työn ja ajattelun keskipiste siirtyy esimerkiksi toiveesta muuttaa vanhempien käytöstä haluun tehdä jotain lapsen hyväksi. (Mattila 2003, 5, 11, 18.)

Kuten diakoniassa yleensä, myös lapsidiakoniassa yhteys toisiin ihmisiin ja ympärillä olevaan yhteisöön on merkittävä. Ilman yhteyttä on vaikea, jos mahdotonta, kohdata ja nähdä toisen hätää niin, että se koskettaisi sisintämme. Yhteys synnyttää myös aitoja toimintamalleja diakoniselle työlle. (Mattila 2003, 9.)

Lapsidiakonia on myös yhteiskunnallista vaikuttamista sekä laajemmalla rintamalla että pienen ihmisen kohdalla. Yhteiskunnallista vaikuttamista on mm. seurakunnallisten palvelujärjestöjen vuosina 2010–2011 käynnissä oleva hanke ”Näyn ja kuulun”, jonka tavoitteena on toteuttaa seurakuntien toimintaan ja hallintoon lapsivaikutusten arviointia ja lisätä lasten ja nuorten osallisuutta. Marraskuussa vuonna 2009 kirkolliskokous hyväksyi yksimielisesti aloitteen, jolla tuetaan lapsen oikeuksia ja lapsivaikutusten arviointia kirkossa. Piispa Kari Mäkisen mukaan kirkon on näytettävä esimerkkiä siinä, miten lasten näkökulman huomioiminen toteutuu. (Mattila 2003, 18; Poikien ja tyttöjen keskus 2009; Poikien ja tyttöjen keskus 2011).

Hankekeräyksemme tavoite auttaa vähävaraisia lapsiperheitä rakentamaan joulun tunnelmaa voidaan nähdä lapsidiakonian suorana toimintana, jolla pyrimme ennaltaehkäisemään lapsen hätää ja turvattomuutta joulun aikaan. Hanke pyrki tukemaan perheitä

rakentamaan joulun tunnelmaa. Hankkeessa oli myös yhteiskunnallisen vaikuttamisen piirteitä: yritimme vaikuttaa kohdeyhteisön ihmisten asenteisiin nähdä apua tarvitsevat lähimmäiset lähellään. Keräys ja uutisointi herättivät keskustelua mm. siitä, olemmeko oikeutettuja yltäkylläiseen hyvään joulun aikaan, kun näemme ja tiedämme lähellä olevan puutetta ja köyhyyttä.

Näimme hankkeessa ja ammatillisissa kehityshaasteissamme tarpeen ylittää perinteisiä työalojen rajoja, ja nähdä diakoniatyö tarvittaessa lapsilähtöisesti ja vaikutuksiltaan lapsiin ulottuvana.

4.3 Rakasta lähimmäistäsi

Jeesus on opettanut meitä rakastamaan ja huomioimaan lähimmäisemme. Tämä Raamatun keskeinen kehoitus on pukeutunut ns. kultaisen säännön muotoon:” Sen tähden, kaikki, mitä te tahdotte ihmisten teille tekevän, tehkää myös te samoin heille; sillä tämä on laki ja profeetat” (Matt. 7:12). Jeesus kuvaa kultaista sääntöä myös rakkauden käskyn muodossa ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi”. Kultainen sääntö nousi jo varhaiskirkon aikoina kristityn elämän perusohjeeksi ja kristillisen diakonian kehittymisessä on kultaishallalla säännöllä ollut merkittävä osuutensa. (Mannermaa 1991, 39).

Kultainen sääntö on kristityn elämässä ollut aina keskeinen ohjeistus. Kristittyjä on kehoitettu ensin rakastamaan Jumalaa, joka on kaiken luonut ja toiseksi lähimmäistä niin kuin itseään – eikä tekemään tälle mitään, mitä ei tahtoisi itselleen tapahtuvan. Kaikki ne teot, joita kristityiltä odotetaan, ovat suuntautuneet lähimmäiseen. Jumalan tahto on, että ihminen antaa omastaan heikomman auttamiseksi. Köyhät, kurjat ja heikot voivat olla diakonisen rakkauden kohteena ja vahvemman kristityn tehtävänä on huomioida hätää kärsivä lähimmäinen. Ihmisen tärkeimpänä tehtävänä on toisista huolehtiminen. Tämä pyyteetön välittäminen menee kaiken edelle ja on läsnä jokaisessa teossa, ajatuksessa ja sanassa. Hyvä ja hyvyys ruokkii hyvää ja antaa monin verroin antajalleen henkistä ykseyttä Jumalaan. Kultaisen säännön tarkoituksena on, että ihmiset löytävät yhteyden toisiinsa keskinäisessä rakkaudessa niin, että he auttaen ja tukien kannattaisivat toisiaan yli vaikeitten aikojen. Jumalan laki vaatii uskoa ja rakkautta. Vain toisen ihmi-

sen kautta, hänen heikkoudessaan löytää Jumalan ja Kristuksen armon. (Mannermaa 1983, 84).

Kirkon olemus rakkauden yhteisönä sai vanhassa kirkossa yhteisöllisesti organisoituja muotoja. Seurakunnan tuli huolehtia leskistä ja orvoista. Köyhät ja hätää kärsivät oli etsittävä ja heitä oli autettava. Ketään ei saanut kohdella halveksien, vaan kaikki saivat tuntea olevansa Jumalan rakastamia lähimmäisiä. Erityisen keskeistä oli varakkaiden taivuttelu osallistumaan heikoimpien auttamiseen ja laittamaan varoja talteen hyviä tekoja varten. (Mannermaa 1991, 43).

Lähimmäisyys on myös tukemista epävarmuudessa. Sen sietämistä, että seuraavaa hetkeä ei tiedä. Kultainen sääntö rohkaisee näkemään toisen ihmisen hädässä ja kärsimyksessä Kristuksen. Sen Kristuksen, joka kantaa ristiään ja on pilkan kohteena. Hänen kohtalonsa on meidän pelastuksemme. Siksi lähimmäisen kärsimys on Kristukseen katsomista ja muistamista, että emme ole yksin. Kristillisessä kulttuurissa kärsimystä lievittämään pyrkivän lähimmäisen esikuva on Neitsyt Maria, joka ei poistunut kuolevan poikansa luota, eikä menettänyt täysin uskoaan kärsimyksen merkitykseen. (Utriainen 2004, 244.)

4.4 Rakkauden syvempää olemusta

Mitä pitää sisällään kultaisen säännön kehoitus: rakasta lähimmäistä niin kuin itseäsi? Ennen kaikkea kyseessä on jokaisen omakohtainen tulkinta välittämisen kehotuksesta, joka nousee henkilökohtaisista lähtökohdista. Lähimmäisen rakastaminen muodostuu eletystä elämästä, kokemuksista, opituista malleista ja ihmisenä olemisen valmiudesta. Jokaisella on oma, tässä hetkessä vallitseva, henkilökohtainen syynsä toteuttaa lähimmäisen rakastamista omista arvoistaan käsin. Se on sisäisen minän ja ulkoisen minän toisen huomioivaa keskustelua. Tässä avataan kultaisen säännön syvempää ajattelua Lutherin uskonmaailman näkökulmasta. Mitä sitten on itsensä rakastaminen ja sen jälkeen lähimmäisen rakkaus saman voiman täyttämänä? Luther nostaa rakkauden käsitteen olevan itsensä toteuttamista sekä omasta olemuksesta syntyvien kaikenpuolisten mahdollisuuksien todentamista. Ihmisen rakkaus on eteenpäin vievä voima. Rakkauden olemus nostaa hyvän ja hyvyyden, joka antaa tunteen välittämisestä. Välittäminen ja

rakkauden vilpittömyys sulauttaa rakkauden kohteen rakastavan kanssa yhdeksi hyväksi, joka kuvastaa kultaista sääntöä lähimmäisenrakkaudesta koko olemuksellaan. Teologi Tuomas Akvinolaisen mukaan tässä nähdään ihmisten kaikenlaisen rakkauden toteuttavan kultaista sääntöä. (Mannermaa 1995, 18–21.)

Rakkauden olemus pyrkii sille ominaiseen muotoon, eli hyvään. Kohde on aina oleva. Samalla siihen sisältyy Jumalan rakkaus ihmistä kohtaan. Rakkaus antaa eheyttä ja kirjastaa näkemään lähimmäisen olevana hyvyytenä. Ystävyysrakkaudesta voidaan puhua silloin, kun toisen ihmisen persoonaa rakastetaan hänen itsensä vuoksi, eikä hänestä saatavan hyödyn vuoksi. Tällöin ei pyydetä hyvää, vaan tahdotaan toiselle hyvää. Se rakkaus, jolla ihminen rakastaa itseään on myös vahvuudeltaan yhtä voimakasta, miten suhtautuu toisiin. Ystävälliset tunteet toista kohtaan virtaavat ihmisen omista ystävällisistä tunteista itseä kohtaan. (Mannermaa 1995, 24–25.)

Ihminen rakastaa ensin itseään ja on rakkautensa ensimmäinen kohde. Korkein hyvä eli Jumala on yhdistynyt häneen rakkauden kautta. Tämän jälkeen rakkaus kohdistuu lähimmäiseen ystävyysrakkautena, joka on myös osallisena Jumalan kanssayingvyydestä. Kaikessa tässä rakastamisessa on korkeimpana Jumala, korkein hyvä. Tämän korkeimman rakastamisen vaikutuspiiriin mahtuu ihmisen syntisyys ja vajavaisuus. Jumalan armo antaa tilan olla syntinen. Hyvään pyrkiminen ja lähimmäisen huomioiminen lähtee Jumalan rakkauden kunnioittamisesta. Lutherin mukaan kultainen sääntö on piirtyneenä jokaisen ihmisen sydämeen, tiedostipa hän sitä tai ei. Sitä voisi kutsua myös luonnolliseksi eettiseksi laiksi. (Mannermaa 1995, 34–35,38.)

Jumala on antanut lahjoista suurimman, olemassaolon ja elämän. Ihmisen kyvyn rakastaa henkistää Jumalan ja sijoittaa hänet aineellisen maailman tuolle puolen taivaaseen. Kuitenkin Jumala on läsnä siellä, mikä vähiten ihmisestä näyttää Jumalalta. Tämä kuvastaa Jumalan äärettömyyttä ja ehdotonta rakkautta ihmisiä kohtaan. Ihmisen rakkaus lähimmäistään kohtaan on samalla rakkautta Jumalaa kohtaan. Ihmisen rakkauden toiminta suuntautuu toiseen ihmiseen kokonaisvaltaisesti, hyvää tarkoittaen. Jumala on aina aineellinen ja inhimillinen Jumala. Ihminen toiselle on lähimmäisensä Kristus. (Mannermaa 1995, 71–72.)

Auttamisesta ja lähimmäisen rakastamisesta Luther puhuu vastavuoroisesta Kristuksena olemisesta toinen toisillemme. Teemme lähimmäisellemme kuten Kristus on tehnyt meille. Uskossa ja rakkaudessa ihminen on asetettu Jumalan ja lähimmäisen välikappaleeksi, joka ottaa vastaan ylhäältä ja päästää menemään alhaalta sekä tulee astiaksi ja kanavaksi, jonka kautta Jumalan hyvyys voi virrata ihmisiin. Riittää, kun tekee sen, mitä Kristus on tehnyt ihmiselle. On etsittävä köyhiä, sairaita, heikkoja ja apua tarvitsevia. On autettava heitä lähimmäisenrakkaudesta ja lähimmäisen tarpeesta. Pyyteetön rakkaus noudattaa Jumalan rakkauden periaatetta, sillä se ei etsi hyvää, vaan jakaa ja lahjoittaa hyvää. (Mannermaa 1995, 89, 92, 94.)

5 KOINONIA – YHDESSÄ ETEENPÄIN

Kirkon diakoniatyönkeskus ja kirkon yhteiskunnallisen työn keskus yhdistettiin vuonna 1991. Tällöin syntyi tarve muokata näiden työalojen yhteistä strategista linjausta. Yhteiseksi visioksi on kirjattu vuonna 1995 julkaistun kirjan otsikon mukaisesti ”Osallisuus-den ja jakamisen yhteisö”. Tämä aihe juontaa juurensa uustestamentilliseen käsitteeseen ”koinonia”, joka tarkoittaa yhteyttä, osallisuutta ja jakamista.

Koinonia-käsite pitää sisällään ymmärryksen, että me kaikki kuulumme yhteen, yhteiseen ykseyteen, ja meillä on yhteys Jumalaan Jeesuksen kautta. Se on yhteisvastuuta kanssaihmisistä ja kuormien jakamista, mutta se on myös kasvokkain olemista toistemme kanssa. Kasvokkain olemista erityisesti niiden kanssa, jotka ovat joutuneet yhteiskunnassamme heikoimpien osaan. Koinonia ei ole ainoastaan heikoimpien kannatteleminen, vaan jokaisen vetämistä kohti ihmisarvoa. (Veikkola 2003, 15).

Koinonian olemus näkyy erityisesti niissä diakonisissa toimissa, joissa seurakuntalainen on toiminnan subjektina. Tämän ympärille rakentuu toisistaan huolta pitävä yhteisö, jossa voi kokea turvallisuutta ja välittämistä. Diakonisen vapaaehtoistyön on havaittu vahvistavan yhteiskunnan jäsenten yhteisöllisyyttä enemmän kuin diakoniatyön asiakkuussuhde. Koinonia on sekä yhteisöllinen, että synteesiä, yleiskuvaa luova malli. Se johtaa välttämään hierarkkisia järjestelmiä: yhteys ja jakaminen tapahtuvat samalla tasolla. Kirkon yhteiskunnallisena tehtävänä on pyrkiä saamaan aikaan ja vahvistamaan sellaisia yhteisöjä ja rakenteita, joissa voidaan edistää hyvinvointia, yhteenkuuluvuutta ja oikeudenmukaisuutta. (Veikkola 2003, 16).

Kirkon koinonian vaikutuspiiri käsittää kaikki Jumalan luodut ihmiset asettamatta kehtään paremmuusjärjestykseen. Tästä nousee haasteeksi reuna-alueille joutuneiden ihmisten tavoittaminen ja heistä välittäminen. Heidän löytyminen ja yhteyteen saat-taminen voi olla hyvin palkitsevaa. Erityisen tärkeä yhteisöön mukaan tuleminen kokemus on niille, jotka kokevat elävänsä hyväksynnän reuna-alueilla. (Thitz 2005.)

Kirkko on kutsuttu jakamaan kaikkien kärsimys huolehtimalla köyhistä, vaikeuksissa olevista ja syrjäytyneistä. Tätä koinoniaksi nimettyä välittämistä Jumalan rakkaudessa

ei voi erottaa diakoniasta, vaan ovat yhtä suurta huolenpitoa toinen toisistaan. (Veikkola 2003, 16.)

Alkuseurakuntaa seuraavina vuosisatoina tällainen koinoniaksi nimetty aktiivinen jakaminen muodostui kristittyjen jokapäiväisen elämisen muodoksi. Se ilmeni ruuan, ajan, ja kaikenlaisen inhimillisen resurssin – kuten rahan – jakamisena. Apostolien teot kuvaavat Jerusalemin kristittyjä jakamassa ensinnäkin evankeliumia mutta erityisesti myös aikaansa. (Apt 2: 42, 45).

Suomalainen yhteiskunta tarvitsee uutta yhteisöllisyyttä. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa hallitus haluaa selkiyttää oman vastuun, yhteisen vastuun ja yhteiskunnan vastuun välistä suhdetta. Nykyistä edellisen hallituksen ohjelmassakin peräänkuulutettiin vastuiden selkiytymistä ja sen merkitystä yksilöille eri yhteisöissä. Julkinen valta ei pysty enää kantamaan koko vastuuta yhteiskunnan epäkohdista yhteiskunnan parhaaksi, tarvitaan yhteisöjä ja yksilöitä jakamaan lähimmäisvastuuta. (Valtioneuvosto 2007, 5).

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Jo kymmenen vuotta sitten, kun Tunne Joulun saapuneen -yhdistyksen avustustoimintaa vähävaraisille lapsiperheille aloiteltiin, oli tavoite selkeä: vähävaraisten lapsiperheiden joulun tukeminen. Avustuskohde ja tavoite ovat pysyneet samana vuodesta toiseen. Tuoksellisesti avustuskeräystä voidaan arvioida paikallisten hankkeiden toteutumisten jälkeen paikallisella tasolla mukana olevia seurakunnan diakoniatyöntekijöitä haastatteleamalla. Heikoimmassa asemassa olevat lähimmäiset tarvitsevat toki apua läpi vuoden, jopa jokaisena päivänä. Tavoitteeseen sisältyy myös hankkeen välityksellä vaikuttaa niin hankkeen toimijoiden kuin kaikkien ihmisten auttamisasenteisiin ja yhteisvastuullisuuteen. Niin, että ns. joulumieltä löytyisi ympäri vuoden.

Toisena selkeänä tavoitteena on alusta asti ollut vuotuisen keräyksen hyvä ja laadukas toteuttaminen. Keräyksen laadukkuutta on pyritty tukemaan tuottamalla joka vuosi jostain uutta ja houkuttelevaa, puoleensavetävää keräyksen yhteydessä. Esimerkiksi jonkun tunnetun paikallishenkilön kutsuminen keräyksen suojelijaksi tai puhujaksi voisi lisätä keräyksen tunnettavuutta ja siten myös tuottoa. Avustuskeräyksen toteutumisen odotetaan olevan suunniteltujen aikataulujen mukaista.

Kolmannen tavoitteen eli keräyksen juurruttamisen laajemmalle alueelle Suomessa toivotaan toteutuvan pitemmällä aikavälillä.

Tämän keräyksen toteuttaminen on myös diakonisen ammatti-identiteetin kasvua tukevaa.

7 TUNNE JOULUN SAAPUNEEN -HYVÄNTEKEVÄISYYSKERÄYSTEN JA JOULUKONSERTTIEN TOTEUTUS

7.1 Suunnitelmia ja toteutumista

Tunne Joulun saapuneen -hyväntekeväisyyskeräys sai ideointiajatuksen syyskuussa 2010, jolloin syntyi ajatus järjestää keräys Keski-Savoon ja Keski-Suomeen kahdelle paikkakunnalle paikallisten lapsiperheiden auttamiseksi. Ensimmäinen työ oli lähteä selvittämään aiheen kannatusta seurakuntien puolelta ja diakoniatyöntekijöiden mietteitä mahdollisesta keräyksestä. Joulun alusaika on diakoniatyössä usein vuoden kiireisintä aikaa joten uuden avustustapahtuman sovittelu muutaman kuukauden varoitusajalla työrupeamaan vaatii hyvää suunnittelua. Toisella paikkakunnalla yhteydenotto vt. kirkkoherraan antoi uskoa keräyksen toteutumisesta ja toisella paikkakunnalla diakoniatyöntekijä oli myönteisen kiinnostunut asian suhteen, ja varmistikin luvan keräykselle aluekappalaiselta. Koska keräykset toteutettiin opinnäytetyönä, neuvoteltiin niistä myös Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikön ohjaavan opettajan, rehtorin ja opintojen ohjaajan kanssa. Keräysajatus joulukonsertteineen sai lämpimän vastaanoton. Vaikka hankkeen toteuttajaosapuolet eivät vielä olleet täysin selvillä, sai keräysidea jo tuulta purjeisiin.

Koska kyseessä oli vähävaraisten perheiden tukeminen keräysvaroin, oli keräykselle hyvä saada viranomaisyhteistyökumppani, jolla on paikallistietämystä lapsiperheistä. Seurakuntien diakoniatyö on ollut Tunne Joulun saapuneen -keräyksen yhteistyökumppani ensimmäisestä keräyksestä alkaen. Seurakuntien ammattilaisilla on tieto niistä apua tarvitsevista perheistä, joita Tunne Joulun saapuneen-keräyksellä halutaan tukea ja auttaa. Tunne Joulun saapuneen -yhdistyksellä on virallinen rahankeräyslupa, joka tarvitaan tällaisiin keräyksiin.

Alustavien yhteydenottojen myötä alkoivat selvittää yhteistyötahot ja työryhmäkoostumukset molemmilla paikkakunnilla. Keski-Savossa seurakunta on tehnyt joulun ajan yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa aikaisempina vuosina ja neuvottelut laajennettiin siten ulottumaan myös sosiaalitoimeen. Lisäksi yhteistyöhön tuli mukaan Nuorkauppakamari. Yhteistyökumppanien selvittämistyöhön kuului myös säästäjän etsiminen, eli kanttorei-

hin oltiin suoraan yhteydessä. Molemmille paikkakunnille järjestyikin säästys ja konsertin solisti sai sopia harjoitteluaiakataulut suoraan kanttorien kanssa. Keski-Suomessa yhteistyötoimijaksi rajattiin yksinomaan alue seurakunta.

Ennen varsinaista hyväntekeväisyyskeräyksen aloittamista oli mietittävä hankkeen toteuttamiseen liittyvät faktat. Oli pohdittava, millaisia riskejä keräyksellä on ja toisaalta, mitä hyvää tällä voidaan saada aikaan. Millaista sitoutumista keräyksen toteuttamisen tarvitaan? Miten markkinointi järjestetään? Nuorkauppakamarin Joulupuu -keräys on valtakunnallinen hanke, joka oli monille ihmisille jo entuudestaan tuttu. Tunne Joulun saapuneen -keräys oli sen sijaan vieraampi, mutta vähävaraisia lapsiperheitä samoin tavoin auttava yhdistys.

Ensimmäinen työryhmien edustajien palaveri pidettiin Keski-Savossa 26.9.2010, ja siinä olivat mukana diakoniatyön ja lapsityön edustajat sekä johtava kanttori ja kaupungin sosiaalitoimen edustaja. Tuossa palaverissa toimijat päättivät ehdottaa keräisy yhteistyötä Nuorkauppakamarin Joulupuu -keräystoimijoille. Pienellä paikkakunnalla oli järkevää yhdistää keräysvoimat yhteisen tarkoituksen hyväksi. Palaverissa keskusteltiin vielä aiemmista Tunne Joulun saapuneen -hyväntekeväisyyskeräyksistä ja niistä syntyneistä kokemuksista. Nuorkauppakamarin paikallisosaston puheenjohtajan kanssa käyty keskustelu johti siihen, että yhteistyöhön ryhdyttiin. Seuraava kokous pidettiin 20.10.2010 ja paikalla olivat samat jäsenet kuin ensimmäisellä kerralla sekä Nuorkauppakamarin tuleva puheenjohtaja. Kokouksessa käytiin läpi Tunne Joulun saapuneen -keräyksen sekä Joulupuu-keräyksen taustoja ja arvopohjaa. Yhdistetyt keräysvoimat ja -kokemus valoivat intoa toimijoihin. Keräykseen ja konserttiin liittyvät työt jaettiin jokaisen keräyksen toteutukseen sitoutuneen intressien ja osaamisalueiden mukaan. Diakonia- ja sosiaalityön ammattilaiset lähtivät kartoittamaan apua tarvitsevia perheitä. Näin muodostui karkea kuva siitä, millaisia lahjoja eri ikäryhmille toivottiin. Lahjoja otettiin vastaan erikseen sovitussa paikoissa: nuorkauppakamarin perinteen mukaan keskeisessä kaupakeskuksessa ja lisäksi seurakuntatalon diakoniatöimistössä. Lisäksi oli huolehdittu, että sovitut henkilöt huolehtivat lahjojen siirtämisestä varastotiloihin. Rahalahja-kortteja saattoi antaa suoraan seurakuntien työntekijöille. Lahjoittajia pyydettiin nimeämään pakettien päälle, mitä lahja sisälsi, ja oliko se tarkoitettu tytölle vai pojalle ja minkäikäiselle lapselle. Tämä helpotti lahjojen perille toimittamista. Keräyksen kuluessa seurattiin lahjojen määrää ja arvioitiin tuottoa.

Keski-Suomen keräys- ja konserttisuunnitelmat aloitettiin syyskuussa 2010 koulun lähipäivillä kahvi-pöytäkeskusteluissa opiskelukollegoiden kesken. Suunnitelmia edelsi pohjatiedon kerääminen hyväntekeväisyysyhdistyksen aiempien vastaavien keräyksiä järjestämisistä. Taustatiedolla oli helpompaa lähteä hahmottelemaan tulevaa keräystä ja konserttia uusille seuduille. Valittu alueseurakunta oli tehdasmiljöön ympärille rakentunut asuinalue, jossa asuu työikäistä ja lapsiperheväestöä, mutta jota ilmentää myös työttömyys ja syrjäytymisuhan alla elävät lapsiperheet. Ensimmäistä yhteistyöneuvottelua diakoniatyöntekijän ja vapaaehtoistoimijoiden kesken pidettiin lokakuun lopussa. Kaupungissa oli toteutumassa muitakin samanaikaisia joulunajan hyväntekeväisyyskeräyksiä ja -konsertteja, mutta neuvottelussa päätettiin olla ryhtymättä yhteistyöhön näiden kanssa. Muut hyväntekeväisyystoimijat kohdensivat keräyksiään hieman eri alueille ja eri kohderyhmille kaupungissa.

Alueseurakunnan diakoniatyöntekijän kanssa pidettiin 5.11. palaveri keräyksen ja konsertin tarkoista toteutustavoista, paikoista, työnjaosta ja markkinoinnista. Työskentelyaikaa palaverista konserttiin jäi siis kuusi viikkoa. Siihen oli mahdollista markkinointi ja keräystoteutus. Konserttiaika ja -paikka oli sovittu jo aiemmin, samoin konsertin säästäjäksi oli lupautunut alueseurakunnan kanttori. Alueseurakunnan työntekijöistä konkreettisesti keräykseen mukaan lupautuivat ja mukana olivat diakoni, kanttori, suntio ja lapsityöntekijät. Diakoni kysyi luvan keräykseen ja konserttiin aluekappalaiselta, oli mukana keräyksen markkinoinnissa sekä konsertissa juontajana. Kanttori oli säästäjänä konsertissa sekä järjesti konserttiin mukaan Tunne joulun saapuneen – keräysidean mukaisesti paikallisen lapsikuororyhmän esiintymään. Solisti ja kanttori hoitivat konsertin musiikkipuolen koostamisen harjoitteluineen. Vapaaehtoistoimijat hoitivat konsertin kolehtivirren sanojen kopioinnin yleisölle. Suntio oli seurakuntatalolla työvuorossa konserttipäivänä ja huolehti pihan ja tilojen siisteydestä. Lapsityöntekijät huolehtivat lahjakeräyskorien tyhjentämisestä, keräyksen markkinoinnista kerhotoiminnan kautta sekä ihmisten informoinnista keräyksen aikana.

Keräyksen lahjoitusten vastaanotto keräyspaikkoineen ja ajankohtineen sovittiin diakonin ja vapaaehtoistoimijoiden kesken. Lahjoitusten vastaanottoaika suunniteltiin kahden viikon ajalle viikoille 48 ja 49, eli aikajaksolle juuri ennen konserttia. Keräyspaikkana ja lahjojen säilytyspaikkana oli alueseurakuntatalo kerho- ja varastotiloineen. Siellä

otettiin vastaan myös lahjalahjoituksia konsertin yhteydessä. Vapaaehtoistoimijat toivat keräystiloihin kaksi isoa lahjakoria, joista keräyksessä mukana olevat seurakunnan työntekijät ja vapaaehtoiset siirsivät lahjoja varastoon. Koreihin oli selkeästi kirjoitettu niiden tarkoituserä. Rahalahjakortteja ihmiset toimittivat suoraan diakoniatyöntekijäl-
le. Yhteen paikkaan keskitetty keräys vaikutti hyvältä järjestelyltä, ja seurakunnan työn-
tekijöiden ollessa työssä oli lahjojen varastointikin hyvin turvattu. Joululahjat sovittiin
jaettavaksi asiakasperheille konsertin jälkeisellä viikolla, eli joulunalusviikolla. Keräyk-
sen tuotosta tuli etukäteisodotuksia isompi. Keski-Suomessa järjesteltiin lahjoja ikä-
ryhmittäin konsertin jälkeisenä päivänä, jotta perille toimittaminen olisi helpompaa (Lii-
te 1). Diakoni ja lapsityöntekijät kutsuivat perheitä paikanpäälle seurakuntatalolle valit-
semaan lahjoja. Lahjoja jäi jaettavaksi vielä pitkin vuotta esimerkiksi diakoniatyöstä
lasten syntymäpäiville ja seuraavankin joulun ajaksi.

Keski-Suomen keräyskonsertti pidettiin toisen keräysviikon lopulla 19.12. alueseura-
kunnan kirkossa. Keräyksen ja konserttisuunnitelmien edetessä pyysimme konserttiin
juhlapuhujaksi toimittaja Aino Suholan. Hän on tunnettu erinomaisesta verbaalisesta
kyvykkyydestään puolustaessaan heikompiosaisia lähimmäisiä niin kirjoituksen kuin
puheenkin saralla. Aino ilahtui keräysteemasta, ja tuli mielellään tuomaan lisäväriä ja
vetoa konserttiin paikallisella tunnettavuudellaan. Puheen aihe sovittiin keräyksen tee-
maan liittyväksi ja pituudeksi sovittiin noin kymmenen minuuttia. Puheen paikka oh-
jelmassa sovittiin yhdessä solistin kanssa. Ainon puhe toi vaihtelua ohjelmaan, ja sy-
vensi lähimmäisen auttamisen ja rakkauden teemaa. Konsertin ohjelma juontoineen,
lauluineen ja järjestyksineen suunniteltiin yhdessä vapaaehtoistoimijoiden, diakonin ja
solistin kanssa. Diakoni juonsi tilaisuuden ammatillisella ja lämpöisellä otteella. Virka-
asu päällään hän vahvisti tilaisuuden juhlavuutta solistinkin esiintyessä kauniissa juhla-
asussa. Seurakunta tarjosi konserttiyleisölle kiitokseksi jouluisen glögi- ja piparitarjoi-
lun seurakuntasalissa konsertin päätteeksi. Solisti oli yhdessä kanttorin kanssa pääosin
päättänyt laulut, kolehtilaulun valitsivat vapaaehtoistoimijat. Koko tilaisuuden kestoksi
määriteltiin noin puolitoista tuntia, jotta ihmisten mielenkiinto pysyisi yllä, eivätkä per-
heen pienimmäkään väsyisi. Ohjelma pysyi aikaraameissaan, ja yleisöstä ja heidän
kommenteistaan päätellen konserttitapahtuma oli onnistunut, ja ihmiset lähtivät talvi-
seen iltaan koskettuina ja jouluisin tunnelmin.

Tunne Joulun saapuneen -keräys on aina ollut kaksiosainen, mikä tekee siitä omaleimaisen kokonaisuuden. Keräykseen keskeisenä osana kuulunut joulukonsertti paikallisessa kirkossa on ollut yhdistyksen lahja lahjoittajille. Konserttiin on ollut vapaa pääsy kaikilla, vaikka ei olisi osallistunutkaan lahjakeräykseen. Konsertin ajatuksena on ollut tarjota hetkinen kiireettömyyttä ja palanen nautintoa joulun kauniista sävelistä ja evankeliumin sanomasta. Konsertin järjestäminen vaati harjoittelemista, yhteisen ajan löytyminen musiikkiharjoittelua varten oli toisinaan haasteellista pitkien välimatkojenkin vuoksi ja silloin oli tehtävä kompromisseja. Konsertin juonnot sovittiin yhteisesti paikkakunnittain ja niistä tehtiin käsikirjoitukset. Juontamisessa oli tärkeää viedä keräysteemaa punaisena lankana läpi koko konsertti-illan. Laulut koostettiin niin, että jokaiselle kuulijalle olisi jokin puhutteleva kappale. Se oli myös musiikin toteuttamisen suhteen haasteellista. Osa kappaleista tuotettiin äänentoiston kautta, jotta laulujen sielu ja intensiteetti saatiin esille. Jokainen kappale esitettiin omana taideteoksenaan ja lahjana kuulijalle. Konserttiin liittyvä suunnittelu ja toteutus pyrki aukottomuuteen ja kaiken huomioimiseen.

Konsertin olemukseen on kuulunut myös pyytää paikallista lapsiryhmää mukaan laulamaan ja näin tapahtuikin molemmissa raportoiduissa konserteissa. Toisen paikkakunnan konsertissa oli mukana yli kolmenkymmenen lapsen ryhmä paikallisesta päiväkodista, ja toisella paikkakunnalla kymmenisen lapsen musiikkiryhmä opettajan johdolla. Lapsiryhmien lauluvalinnat olivat tärkeä osa konserttikokonaisuutta. Myös puvustus oli myös huolella pohdittu ja osa illan kokonaisuutta. Konsertti-illassa juontaja kävi läpi, että kaikki olivat perillä ohjelman kulusta ja erityisesti varmisti esiintyvien lapsiryhmien tilanteen. Kirkko oli valmisteltu lisävaloin ja äänentoistoin. Keräys- ja konserttijärjestelyissä mukana olevat henkilöt olivat jokainen paikallaan tehtävissään. Suntio oli huolehtimassa pihan kunnosta ja ovien aukaisusta, keittiöllä oli vapaaehtoistyöntekijä glögitarjoilua valmistelemassa, vapaaehtoistoimijat olivat ottamassa vastaan ja tervehtimässä ihmisiä ja esiintyjät olivat valmistautumassa esityksiinsä. Konsertti-illoissa kerättiin myös kolehti, joka ohjautui seurakunnan diakoniatyön kautta vähävaraisille lapsiperheille joulun tukemiseen. Kolehtivarat muutettiin ruokalahjakorteiksi paikallisiin elintarvikeliikkeisiin.

7.2 Markkinoinnista

Keski-Savossa keräyksen lähtölaukaus tapahtui joulukadun avajaisissa, jossa keräyksestä tiedotettiin Nuorkauppakamarin toimesta ja paikallinen lehdistö oli paikalla tekemässä lehtijuttua aiheesta. Paikallisia yrityksiä muistutettiin keräyksen tärkeydestä ja samalla vedottiin yksityisiin ihmisiin yhteiskunnallisessa taloustilanteessa lisääntyneestä köyhyydestä monessa perheessä. Joulunajan keräyshanke oli paikkakuntalaisille tuttu, sillä Nuorkauppakamari oli pitänyt omaa joululahjakeräystään jo useana vuonna. Näin yhdistyneet voimavarat valjastettiin keräyksen hyväksi täydellä volyyymilla heti ensimmäisestä päivästä alkaen.

Keski-Suomessa keräyksen markkinointi sovittiin syksyn alkuneuvotteluissa yhteistyötahojen kanssa. Keräystapahtumaa mainostettiin kahdessa ilmaisjakelun piiriin kuuluvassa paikallislehdessä sekä seurakunnan seurakuntalaisten talouksiin jaettavassa ilmaisjakelulehdessä. Kaikkiin kolmeen lehteen toimitus teki myös lehtijutun valokuvineen keräyksestä sen jälkeen kun heiltä oli tiedusteltu kiinnostusta aihetta kohtaan. Joulun alusaika vaikutti olevan hedelmällistä lähimmäisen auttamisteemalle. Yksi lehtijutuista poiki myös haastattelun keräyksestä paikallisradion kanavalle. Tämä oli positii- vista mainosta keräykselle. Ilmaista sähköisen median markkinointia saatiin lisääkin, kun paikallisuutiset halusivat haastatella vapaaehtoistoimijaa keräysaiheesta paikallisuutislähetkseen. Paikallisuutistoimitus oli kiinnostunut aiheesta lehtijutun perusteella.

Myös sähköpostitse tapahtuvaa mainostamista suunniteltiin käytettävän mukana olevien toimijoiden työyhteisöjen välityksellä, mutta tämä onnistui vain toisen työyhteisön kautta. Koteihin jaettiin värimainoksia keräyksen kohdealue seurakunnan lapsikerhojen kautta. Tapahtumamainoksia laitettiin esille myös suurimpien kauppojen ilmoitustauluille ympäri paikkakunnan keskustaa sekä kohdealue seurakunnan ilmoitustauluille. Suusanallinen viestintä paikallisella tasolla ihmisten välillä eri yhteyksissä oli tärkeä osa keräystapahtuman mainostamista. Ympäri kaupunkia toimitetuissa keräysmainoksissa oli tarkkaan ilmoitettu keräyspaikat ja -ajat, jotta ihmisillä ei olisi epä tietoisuutta tästä asiasta. Lisäksi mainoksiin lisätyn yhteystiedon perusteella tuli toimijoille muutamia puhelinkyselyitä keräyksestä ja lahjojen keräyspisteistä.

Mainostamiseen tarvittavat materiaalikustannukset (jaettavien mainoksien väritulos-taminen) kustansivat alueseudakunta ja mukana toimivat vapaaehtoiset toimijat. Kaikki keräyksen toteuttamiseen osallistuneet tahot kustansivat itse liikkumis- ja matkustamis-kulunsa, ja antoivat siten taloudellisen panoksen keräyksen toteutumiseksi.

Tammikuun loppuun mennessä keräys- ja konserttikiitokset oli välitetty mark-kinoinnissa mukana olleiden paikallislehtien välityksellä ihmisille. Kiitosten haluttiin tulevan luettavaksi arjen jo palattua joulun jälkeen, jotta kiitokset erottuisivat paremmin muusta lehden sisällöstä.

Huhtikuussa lähetimme keräystä ja konserttia koskeneen kyselyn (Liite 2) postitse tässä keräyksessä mukana olleille viidelle toimijalle molemmilla paikkakunnilla. Yhtä toimi-jaa lukuun ottamatta kaikki vastasivat kyselyyn. Kyselyn tarkoituksena oli saada konk-reettista palautetta mukana olleilta toimijoilta keräysten ja konserttien jatkokehittelyä varten.

8 POHDINTAA

8.1 Pohdintaa ja arviointia köyhien lapsiperheiden auttamisesta

Tunne Joulun saapuneen -opinnäytetyö syntyi halusta ja tarpeesta auttaa heikompiosaisia lähimmäisiä. Asuinyhteisöissä ei voi välttyä näkemästä eriarvoisuutta. Joulun ajan valmistelut ja perhekeskeisyys nostavat esille halun tuoda kaikille lapsille joulun sanomaa ja perinteitä. Lapsuuden muistoissa on joulun ajan lämmin, ihmisistä välittävä ja turvallinen ilmapiiri. Muistot kasvattavat halua auttaa vähävaraisissa olosuhteissa, jopa köyhyydessä eläviä lapsia kokemaan joulun ajan lämpöä ja rakkautta. Auttaminen keräyksen kautta välittää kristillisiä arvoja ja toivon mukaan vahvistaa yhteisöön kuulumisen tunnetta.

Suomalaiset altruismi-tutkimukset osoittavat auttamisen olevan voimissaan, mutta miten sille käy kiihtyvässä kilpailukyky-yhteiskunnassa, jossa yhä räikeämmin ihmisarvo mitataan rahassa ja tuottavuudessa? Koostuuko yhteiskuntamme kohta pelkästään yhteisöistä, joissa ihmisen status määrittyy ostovoiman perusteella? Onko vanhenevassa sukupolvessa näkyvä auttamisen ja talkoohengen perintö uhattuna? Keräyskokemusten perusteella auttaminen on ihmisten sydämissä, ja he auttavat mielellään lähimmäisiään, kun vain joku taho organisoii tai tekee auttamisen mahdolliseksi. Tätä tukee Pessin ja Saaren näkemys auttamista tutkineissa teoksissaan, että organisoitunut, jonkun tahon kanavoima auttaminen toimii suomalaisessa yhteiskunnassa. Pessin ja Saaren tutkimuksissa auttamiskäyttäytymiseen nähtiin läheisesti liittyvän yhteisöllisyyden, jota tietoisesti Tunne Joulun saapuneen -keräyksissä tavoiteltiin. Keräykset toivat tuntumaa vanhan ajan talkoohengestä, joka viestittää yhteisvastuuta ja toisista välittämistä.

1990-luvun lama aiheutti suuren taloudellisen murroksen moniin suomalaisiin perheisiin. Voimakkaimmin laman vaikutus heijastui nuoriin perheisiin toimeentulon ja maksukyvyyn heikkenemisenä. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen tekemän tutkimuksen mukaan jopa kolmannes väestöstä ei pääse osalliseksi samasta hyvinvoinnista kuin muut. Tämä on karua kieltä luettavaksi. Yhteiskunnallinen hätä kasvattaa leipäjonoja, joista on tullut monen lapsiperheen pelastus jokapäiväiseen kamppailuun rahojen riittävyydestä. Lapsiperheiden määrä leipäjonoissa on kaksinkertaistunut vuodesta 2005.

Henkinen voimattomuus uhkaa perheen vanhempia, jos toivoa paremmasta ei ole näköpiirissä. Häpeä, ulkopuolisuuden ja osattomuuden tunteet vievät ihmisarvon kokemusta alaspäin. Perheen taloudellisen köyhyys on riski eristäytymiselle ja syrjäytymiselle. Onneksi hallitus on fokusoinut köyhyyden ja syrjäytymisen omaksi painopistealueekseen. Se viestittää, että lisääntynyt köyhyys ja eriarvoisuus ovat yhteiskunnallisesti kestämättömiä asioita, joihin tulee puuttua. Hallituksen päätökset ja toimenpideohjelmat eivät ole nopeita ratkaisuja, vaan ensiapuna on nähtävä lähimmäinen ja auttamisen pyyteettömyys. Tunne Joulun saapuneen -keräys on omalta osaltaan halunnut olla herättämässä ihmisten välittämisen viettiä ja samalla avannut silmiä paikallisten perheiden todelliseen puutteeseen, köyhyyteen ja hätään.

Opinnäytetyöhön liittyvät Tunne Joulun saapuneen -hyväntekeväisyyskeräykset toteutettiin kahdella eri paikkakunnalla. Vaikka keräykset olivat toteutukseltaan osittain erilaiset, koottiin molemmista keräyksistä esiin nouseva punainen lanka ja ne liitettiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Tunne Joulun saapuneen -hyväntekeväisyyskeräyksillä haluttiin löytää apua tarvitsevat perheet. Ne perheet, jotka asuvat lähellä. Nämä paikalliset perheet eivät välttämättä koskaan näyttäytyä avun tarvitsijoina. Se voi olla heille liian häpeällistä. Keräyksien myötä nähtiin lähimmäisyyden heräämistä ja ihmisissä viriävää auttamisen halua. Tunne Joulun saapuneen-keräys avasi silmiä havaitsemaan elämän kääntöpuolen kurjuutta ja henkistä hätää. Ruuan niukkuuden vuoksi usko ja luottamus johonkin korkeampaan voi olla menettänyt merkitystä. Lapsiperheköyhyyteen, eriarvoistumiseen ja auttamiseen perehtyminen vahvisti sitä seikkaa, että ensin olisi hyvä saada vatsa täydeksi, ennen kuin voi tarjota tukea ja lohtua Jumalan Sanan kautta. Suhtautuminen toiseen ihmiseen ja tämän keräyksen kautta voimistunut halu löytää lähimmäisistä Kristus ovat olleet hyvin henkilökohtaisia ja puhuttelevia asioita. Toisen ihmisen tuki on tärkeää ja tuen merkitys korostuu vaikeina aikoina. Suru syö voimavaroja. Voimattomat kädet eivät aina jaksakaan kantatella kiipeämään kuilun pimennosta pois. Jumala on ajatellut meidät turvaksi toisillemme ja Jeesus puhuu Kultaisen säännön kautta henkilökohtaisesta moraalista asenteesta omaa itseä ja toista ihmistä kohtaan.

Kristillisten arvojen mukaan meillä kaikilla on velvollisuus auttaa avun tarpeessa olevaa. Ihmisen kokonaisvaltainen hätä ja puute vaatii reagoimaan ja antamaan apua. Tässä järjen ja tunteen yhteisvoimassa kytee vilpitiön auttamisen tarve. Näistä lähtökohdista kumpusi halu ojentaa auttava käsi lähimmäisille avuksi. Toiminnan syke tuli sydämeistä,

halusta palvella ja olla osana Jumalan tehtävää. Samalla haluttiin saattaa joulua niihin-kin koteihin, joissa sen laittaminen olisi ilman tukitoimia kenties mahdotonta. Joulun on perheen ja lasten yhdessäolon aikaa. Se on hyvän tahdon aikaa. Tunne Joulun saapuneen-keräyksillä haluttiin auttaa hetkeksi irti arjen ahdistavuudesta ja tuoda ehkä pientä tunnetta Isän turvallisesta sylistä. Keräyksillä välitettiin Jumalan lohduttavaa rakkautta ja samalla muistutettiin, ettei kukaan ole yksin raskaimmallakaan hetkellä. Yhteisöissä voi vallita epätoivoa ja epäuskoa onnistumiseen, ja toisaalla voimakasta itsekeskeisyyttä ja omanapaisuutta. Ei ole aikaa toiselle ihmiselle, ainakaan pyyteettömässä mielessä. Lähimmäinen saatetaan nähdä oman edun välikappaleena, omana hyötynä, eikä samankaltaisena Jumalan lapsena. Kuinka helposti voisikaan ajautua siihen samoin ajattelevaan massaan, eikä jaksaisi välittää kuin vain itsestä. Huolimatta yhteiskunnan vallitsevasta itsekeskeisyydestä opinnäytetyöhankkeen keräykset pureutuivat tärkeään ytimeen: oikeudenmukaisuuteen, tasa-arvoisuuteen ja yhteisöllisen identiteetin vahvistamiseen. Myös koinonian tutkimukset puoltavat lähimmäisen auttamisen vahvistavan heikommän, marginaalin joutuneen ihmisen yhteisöön kuulumisen tunnetta. Parhaimmillaan yhteisö välittää ja huolehtii toisistaan oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisuuden periaatteiden mukaisesti. Tähän viittasivat myös Pessi ja Saari uusimmassa auttamista ja kilpailukyky-yhteiskuntaa käsittelevässä teoksessaan, kun peräänkuuluttivat yhteiskunnan sosiaalista kestävyyttä. Lapsiperheitä avustavien keräysten voidaan nähdä olevan siis erittäin ajankohtaisia yhteiskunnallisestikin huolimatta siitä, että avustustoimintaa eri saroilla on runsaasti.

Lapsuus- ja nuoruus- ja aikuisiän muistot seurakuntayhteydestä vaikuttavat ihmisissä, kun he tulevat seurakuntayhteyden piiriin esimerkiksi erilaisten tapahtumien yhteydessä. Niiden muistojen kautta he muodostavat käsityksiään seurakunnan puitteissa tapahtuvaan auttamiseen ja avunkeräämiseen ja autetuksi tulemiseen. On tärkeää luoda miellyttäviä kokemuksia ja rakentavia kristillisiä arvoja välittäviä miellelyhtymiä keräyksen ympärille. Niillä voidaan paikata menneisyyden huonoja muistoja, rakentaa uskoa yhteisöllisyyteen ja vahvistaa vastuuta lähimmäisistä. Kun on astunut lumen valkeasta talvi-illasta kirkkoon, saanut henkilökohtaisen tervetuloivotuksen, ja istuu toisten joukossa kirkkosalissa kuusen kynttilöiden loisteessa laulun sanoja kuunnellen – voi sielu levätä ja sydäntä hipaista rakkaus. Ihmisten auttamisasenteisiin vaikuttaminen on herkkää työtä, kuin nuoralla tanssia. Auttamistoiminta saattaa tutkimusten mukaan kirkastaa ihmisille auttamismotiivinsa takana olevia arvoja. Näin ajatellen auttaminen voi johtaa

kristillisyyden lähteille. Konkreettisen auttamiseen tähtäävän keräys- ja konserttitoiminnan takaa voi siis löytyä kultajyvä, evankeliumin sanoma. Kultajyvän esiintuominen vaatii tilanneherkkyyttä ja tunneälyä. Sosiaaliset taidot ja kyky luoda välitöntä ja luotamuksellista ilmapiiriä ovat eduksi. On pystyttävä kunnioittamaan ihmisten mielipiteitä ja itsemääräämisoikeutta kuitenkin unohtamatta missiota.

8.2 Pohdintaa hankkeen eettisyydestä ja luotettavuudesta

Hankkeen lähtökohta, lähimmäisten auttaminen, on hyvin eettistä toimintaa. Sillä pyritään oikeudenmukaisuuteen ja ihmisten väliseen tasa-arvoisuuteen tasaamalla eri tavoin kertynyttä hyvää. Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan olemme velvollisia auttamaan hädän - tai puutteenalaisia lähimmäisiämme. Hyväntekeväisyyskeräys pyrkii saattamaan ihmiset samanarvoisiksi, Jumalan rakastamiksi arvokkaiksi lapsikseen.

Keräysten luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä lisäsi se, että yhteistyötahoillamme olivat samansuuntaiset arvot ja tavoitteet. Jokainen halusi auttaa huonompiosaisia lähimmäisiä ja näin osoittaa jokaisen ihmisen olevan arvokas ja arvollinen saamaan apua kärsimyksiinsä.

Keräyspaikkakuntien seurakuntaorganisaatioilta oli saatu suulliset luvat toteuttaa keräykset ja yhteistyötahot olivat halukkaita yhteistyöhön. Raportissa ei käy ilmi, missä kunnissa keräys tapahtui, mikä suojelee hankkeessa mukana olleiden henkilöllisyyttä ja vapautti meidät käsittelemään keräystä asiana, ei henkilösuorituksina.

Avustusten saajat jäivät anonyymeiksi, koska keräystuotto ohjautui perille seurakunnan diakoniatyön kautta. Tämä seikka suojusti avunsaajien henkilöllisyyttä, ja auttoi meitä pysymään roolissamme. Hankkeen keräykseen osallistuvat henkilöt eivät missään vaiheessa hyötyneet aineellisesti keräyksestä, vaan kaikki mahdolliset kulut hoidettiin tekijöiden omina kustannuksina. Saadut lahjat ja lahjoitukset menivät avun tarvitsijoille lyhentämättömänä.

Toimintaosion eli keräysten tueksi on tutkimuksia ja teoria-aineistoa, jotka ajankohtaisesti keräysten merkitystä. Käytettyjen lähteiden luotettavuutta lisää lähteiden alkupe-

räisyys ja ajankohtaisuus. Kirjoittajat ovat Suomessa tunnustettuja tutkijoita. Lähdemateriaali on pääsääntöisesti 2000-luvun tuotantoa. Joistakin opinnäytetyön teemoista ei löydy paljoa suomalaista tutkimusaineistoa. Altruismia ja lapsidiakoniaa on tutkittu vain harvan tutkijan toimesta Suomessa. Keräyksen toimijoille osoitettu kysely jätettiin oman pohdinnan taustatueksi siksi, ettei kysely täytä mielestämme tieteellisen kyselyn kriteereitä.

8.3 Pohdintaa ja arviointia opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamisesta

Selvitimme lyhyellä kyselyllä mukana olleiden vapaaehtoistoimijoiden näkemyksiä keräyksen tuloksellisuudesta ja käytännön toteutumisesta, sekä kuinka he arvioivat vapaaehtoistoimijoiden ja ammattitoimijoiden yhteistyön sujuneen. Vastaukset heijastuvat pohdintaan. Suoria vastauksia emme tuo julki tässä raportissa.

Määrällisesti arvioiden vähävaraisten lapsiperheitten joulun tukeminen onnistui hyvin. Seurakuntien ja sosiaalipuolen työntekijöiden palautteen mukaan keräystuotto ilahdutti monien lapsiperheiden Joulun valmistelua ja seurakuntaan jäi lahjoja jaettavaksi seuraavallekin vuodelle. Hankkeella vaikutettiin ihmisten auttamisasetteisiin ja keräykset herättivät jatkosuunnitelmia ja toteuttamisajatuksia. Joulun aikaan ajoitettu keräys on ollut tietoinen valinta. Joulun ajan koettiin olevan hedelmällistä aikaa vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen ja auttamishalukkuuteen. Kynnys auttaa heikoimmassa asemassa olevia lähimmäisiä on joulun aikaan matalampi. Keräykseen osallistuneiden ihmisten auttamisen ilo ja kommentit todistavat siitä, mistä uusin Pessin ja kumppaneiden toimittama auttamistutkimus kertoi: suomalaisten auttamishalu ylittää aina lähipiiristä naapureihin asti. Vaikka keräyksissä tulosta arvioitiin toimijoiden kesken määrällisesti, ei kukaan unohtanut toista puolta: konkreettisen antamisen takana olevaa kristillistä ajatusta. Keräyksiä ei verrata keskenään lahjamäärien perusteella, vaan jokainen keräysaika ja konsertti jäi mieliin ja sydämiin rakkauden, lähimmäisyyden ja yhteisöllisyyden merkityksistään. Matt. 6:1-4 kertoo pyyteettömästä auttamisesta, joka usein pysäyttää miettimään. ”Varokaa tuomasta hurskaita tekojanne ihmisten katseltavaksi, muuten ette saa palkkaa taivaalliselta Isältänne. Kun siis autat köyhiä, älä toivotta siitä niin kuin tekopyhät tekevät synagogissa ja kujilla, jotta ihmiset kiittäisivät heitä... Kun annat almun, älkööt vasen kätesi tietäkö, mitä oikea tekee, jotta hyvä tekosi pysyisi salassa...”. Olipa

annetun almun koko ja määrä mikä tahansa, jo se, että ihminen tuli konserttiin tai osallistui keräykseen, on onnistunut tavoite. Sydäntä on silloin kosketettu.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että keräysten hyvä ja laadukas toteuttaminen onnistui suunnitelmien mukaisesti mukana olleiden toimijoiden, kyselypalautteiden ja toteutumisen perusteella. Haasteena koettiin suuren tekijäryhmän työnjaolliset tehtävät ja innostuksen säilyminen korkealla. Haastavaa oli myös se, ettei ollut tietoa, millaisella tavalla yhteistyökumppanit ovat tottuneet toimimaan aikaisemmin muun muassa mainonnan suhteen. Keräyksen suunnitteluvaiheessa sai huomata, miten vaikeaa oli löytää yhteisiä palaveriaikoja, kun välimatkat saattoivat olla pitkiä. Jokaisen oli joustettava mahdollisuuksiensa mukaan ja tehtävä kompromisseja. Toimijoiden roolit selkiintyivät syksyn edetessä ja yhteistyö tuntui olevan pääosin sujuvaa. Kaikki osa-alueet ja elementit toteutuivat niin kuin oli suunniteltukin ja konsertti-illoista muodostui juuri niin rauhoittavat kuten oli suunniteltu. Konserttikokemus nousi erittäin positiivisena yllätyksenä jokaisen vastaajan palautteessa. Halukkuus saada olla jatkossakin mukana osana hankkeen tiimiä nousi vahvasti esille. Eli kokemus yhteisen asian puolesta toimimisessa toisiaan kannustaa ja voimaannuttaa todentui. Pessi ja Saarikin näkivät auttamistutkimuksessaan auttamisen parhaimmillaan molempia osapuolia voimaannuttavana toimintana. Tärkeänä ja hyvänä tekijänä koettiin paikallisuus. Oli hyvä, että apu kohdennettiin paikallisesti ja lähelle. Auttamiselle löytyi väylä ja toisaalta auttaminen ei personoitunut kasvoihin vaan pysyi ammatillisella tasolla.

Keräyksen tavoitteena oli saada esiin jotain omaleimaista ja uutta ja tämä näkyi keräyksissä muun muassa paikallisten lapsikuorojen mukana olossa konsertissa. Paikkakunnilla virisi omia ideoita konserttitapahtuman yhteyteen. Konsertin yhteyteen järjestettiin maksullinen joululounas, kutsuttiin paikallinen juhlapuhuja ja toimittiin yhteistyössä aiemmin paikkakunnalla hyväntekeväisyyskeräyksiä järjestäneen toimijan kanssa. Joulun alla tapahtunut keräys herätti toisella paikkakunnalla ulkopuolista verkostoitumista, joka edesauttoi hankkeen laadukasta toteutumista. Keräykset toteutuivat toimintatavoiltaan tyypillisesti, kun verrataan aikaisempiin keräyshankkeisiin. Savossa uutena tekijänä oli toisen yhteistyökumppanin linkittyminen samaan keräykseen. Toiveena oli voimain kasvu koko hankkeen eteenpäin viennissä ja lopputuloksessa. Työryhmä edusti moniammatillista verkostoa, joka toi laaja-alaisen näkökulman paikallisten lapsiperheiden senhetkisestä tilasta. Se auttoi kohdentamaan lahjoituksia mahdollisimman tarkasti.

Hankkeen juurruttaminen laajemmalle alueelle Suomen kuntiin ja seurakuntiin on saamassa maata jalkojensa alle. Keräys toteutui vuonna 2010 neljällä uudella paikkakunnalla, joissa kussakin keräyksen siemen jäi positiivisesti itämään. Hyväntekeväisyyskeräys jätti uteliaan mielenkiinnon tapahtumapaikkakunnille ja halu toteuttaa tällaista auttamisen muotoa jäi elämään. Valtakunnallisesti, eri paikkakunnilla ja seurakuntien alueella toteutetaan toki muitakin lapsiperheiden joulun aikaa tukevia projekteja, kuten Hyvä joulumieli -keräys (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011). Toiveena on, että Tunne Joulun saapuneen -keräys voisi tulevaisuudessa toiminnassaan ruokkia itse itseään. Se tarkoittaa keräyksen tarpeellisuuden tunnustamista, sen systemaattisuutta ja valmiiksi sitoutuneita ihmisiä hankkeen aktiiviaikana.

Keräyshankkeet ja raportointi olivat ammatillista kehittymistä tukevaa ja ne pakottivat refleктоimaan auttamiseen liittyviä asioita. Teoriaan perehtyminen lisäsi ja syvensi näkemystä yhteiskunnan eriarvoistuvasta tilasta ja ihmisten huono-osaisuudesta. Diakoniatyön ammattilaisia tarvitaan yhteiskunnan areenoilla toimimaan heikompiosaisen asianajajina. Kirkkona, seurakuntalaisina ja lähimmäisinä meidät on kutsuttu jakamaan kaikkien kärsimys huolehtimalla köyhistä, vaikeuksissa olevista ja syrjäytyneistä. Asiaan paneutuminen ja itsensä likoon laittaminen terävöitti diakonisia auttamiskeinoja, ja todennäköisesti ilmenee jatkossa näkyvämpänä ja yhä eettisemmin perusteltuna käytäntönä. Opinnäytetyönä toteutettu hanke edesauttoi sisäistä kasvua diakoniatyöntekijäksi. Prosessissa mukana oleminen kirkasti näkyä tuoda esiin lapsiperheiden osaa diakoniatyön kentällä ja toimia heidän hyväkseen diakonisin keinoin. Tulevaisuuden diakoniatyössä on riski, että työn painotukset kohdistuvat vanhusväestöön lapsiperheiden kustannuksella. On tärkeää rohkeasti pohtia ja etsiä, missä tai keillä on suurin hätä. Keräysten ja konserttien huolelliseen suunnittelemiseen ja toteuttamiseen liittyvät neuvottelut ja verkostoituminen eri auttajatahojen kanssa laajensi ammatillista taidokkuutta ja toi varmuutta toimimiseen. Opinnäytetyö soi mahdollisuuden elää hädän ja auttamisen keskiössä. Keräysten aikana sai kokea tunteita, jotka ovat aitoja ja vilpittömiä. Ne voimaannuttivat diakoniseen toimintaan eli puuttumaan sosiaalisiin epäkohtiin ja olemaan avuksi.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön toiminnallisen osion onnistumiseen voi olla tyytyväinen. Raportoinnin osio on ollut haasteellista, mutta antoisaa. Teoriaan perustuvan toi-

minnan raportointi tulee olemaan suureksi avuksi tulevaisuuden työtehtävissä. Diakonia toimintatapoja kehitettäessä ja perusteltaessa on tärkeää osata löytää näyttöihin ja tutkimuksiin pohjautuvat perusteet.

8.4 Jatkotutkimushaaste

Tällainen hyväntekeväisyysuhanke osuu tärkeään saumaan, kun diakonian strategiat tulevat olosuhteiden pakosta muuttamaan taloudellisen avustamisen painotuksesta muihin keinoihin. Diakonia joutuu etsimään uusia toimintamalleja, joilla herätellään yhteisöllisyyden ja lähimmäisvastuun kulttuuria. Miten jatkossa kehitetään diakonian varainkeruuta? Tämä luo haastetta lisätutkimukselle ja vastaavanlaisille hankkeille. Miten saattaa nekin, jotka eivät kirkkoon ainakaan vielä tukeudu auttajiksi toisille? Kuinka madallata auttamisen kynnystä entisestään tai saada kynnys kokonaan pois? Kuinka tämä paikallisesti ja paikallisille toteutuva auttaminen saisi vakuuttavuutta asian tärkeydelle - meidän tulee huolehtia toisistamme.

LÄHTEET

- Diakoniatyöntekijöiden liitto ry 2002. Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet. Luentomateriaali 2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Evankelis-luterilainen kirkko 2010. Suomen ja ruotsin arkipiispat: lapsiköyhyyttä torjuttava kaikin keinoin. Viitattu 23.10.2011. Tuloste on tekijän hallussa.
- Helminen, Juho (toim.) 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hiilamo, Heikki & Karjalainen, Jouko 2010. Köyhät talouskriisin kurimuksessa. Teoksessa Taimio, Heikki (toim.) 2010. Hyvinvointivaltion suunta – nousu vai lasku? Helsinki: Työväen sivistysliitto.
- Honkasalo, Marja-Liisa; Utriainen, Terhi & Leppo, Anna (toim.) 2004. Arki satuttaa. Kärsimyksiä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tampere: Vastapaino.
- Isola, Anna-Maria; Larivaara, Meri & Mikkonen, Juha (toim.) 2007. Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Avain.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2010, Lapsiperheiden toimeentulo lamasta lamaan. Teoksessa Merja Vaarama; Pasi Moisio; Sakari Karvonen (toim.) 2010. Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 198–214.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2011. Hyvä joulumieli 2011. Viitattu 20.11.2011. <http://www.mll.fi>
- Mannermaa, Tuomo 1991. Diakonian teologiaa vanhasta kirkosta reformaatioon. Teoksessa Kerttu Inkala (toim.) 1991. Diakonian teologian käsikirja. Hoivatkaa toinen toistanne. Pieksämäki: Kirjaneliö, 39–47.
- Mannermaa, Tuomo 1995. Kaksi rakkautta. Johdatus Lutherin uskonmaailmaan. Jyväskylä: Gummerus.
- Mattila, Kati-Pupita 2003. Lapsidiakonian käsikirja. Jyväskylä: Sininauhaliitto.
- Moisio, Pasi 2008. Suhteellinen köyhyys Suomessa. Teoksessa Pasi Moisio; Sakari Karvonen; Jussi Simpura; Matti Heikkilä 2008. Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes.
- Pesonen, Arja 2006. Hyväksytyksi tulemisen kokemus sosiaali- ja terveysalan auttamistyössä. Teoksessa Jari Helminen (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Jyväskylä: PS-kustannus, 155–170.

- Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari Tomi 2011. Suomalaisen altruismin tyypit. Auttamisen kolme muotokuvaa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi; Juho Saari (toim.) 2011. Hyvien ihmisten maa – auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 71–90.
- Pessi, Anne Birgitta & Saari, Juho 2011. Auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi; Juho Saari (toim.) 2011. Hyvien ihmisten maa – auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 15–42.
- Pessi, Anne Birgitta 2008. Hyvä tahto, auttamisen asenteet ja rakenteet Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Poikien ja tyttöjen keskus 2009. Lapsivaikutukset arvioon. Viitattu 24.10.2011. <http://www.ptk.fi>
- Poikien ja tyttöjen keskus 2011. Näyn ja kuulun –hanke. Viitattu 24.10.2011. <http://WWW.ptk.fi>
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Rättyä, Lea 2010. Diakoniatyöntekijöiden kuvauksia työstään ja siinä jaksamisestaan. Oulun yliopisto, LTK, hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Lisensiaatin-tutkimus. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Saari, Juho & Saukko, Anu Emilia 2011. Antamisen markkinat. Rahankeräys 2000-luvun alun Suomessa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi; Juho Saari (toim.) 2011. Hyvien ihmisten maa – auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 185–210.
- Saari, Juho; Kainulainen, Sakari & Yeung, Anne Birgitta 2005. Altruismi. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus.
- Salmi, Minna; Sauli, Hannele & Lammi-Taskula, Johanna 2009. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula; Sakari Karvonen; Salme Ahlström 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 78–93.
- Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2011. Lapsiköyhyys on Suomessa kasvussa. Viitattu 23.10.2011. Tuloste on tekijän hallussa.
- Thitz, Päivi 2006. Yhteisöllisyys diakoniatyössä. Diakonian tutkimus 2 / 2006. Viitattu 25.9.2011. Tuloste tekijän hallussa.

Tunne joulun saapuneen –yhdistys 2009. Home page. Viitattu 3.12.2010.

<http://www.tunnejoulunsaapuneen.fi>

Valtioneuvosto 2007. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 19.4.2007.

Viitattu 19.10.2011. <http://www.vn.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/vanhanenII/hallitusohjelma/pdf/hallitusohjelma-painoversio-040507.pdf>

Valtioneuvosto 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Viitattu

19.10.2011. <http://www.vn.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf332889/fi.pdf>

Veijola, Timo 2002. Diakonian juuret Raamatussa. Teoksessa Riitta Helosvuori; Esa Koskenvesa; Pauli Niemelä; Juhani Veikkola 2002. Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 13–34.

Veikkola, Juhani (toim.) 2003. Vastuun ja osallisuuden yhteisö. Diakonia- ja yhteiskuntatyön linja 2010. Suomen ev.lut.kirkon keskushallinto. Sarja C 2003:9. Helsinki: Kirkkohallitus.

LIITE 1. Valokuva joululahjojen inventaariosta 20.12.2010.

LIITE 2. Kysely.

Hei!

Me diakonissa-sairaanhoitaja(AMK) muunto-opiskelijat Eija Nojonen ja Leena Saarinen Diak Idästä, Pieksämäeltä olemme oman opinnäytetyömme valmisteluissa tässä vaiheessa, jolloin olisimme esittämässä teille Tunne Joulun saapuneen -hyväntekeväisyyskeräyksen vaiheissa mukana olleille muutamia kysymyksiä.

"Mä kuinka auttaa tänään sua voisin?" -työmme pyrkii teidän arvokkaalla palautteellanne kehittämään tämän konseptin toteuttamista yhä onnistuneemmaksi ja toimivammaksi. Hätää ja perheitten taloudellista ahdinkoa on odotettavissa enenevässä määrin lähitulevaisuudessa ja diakoniatyön tehtävänä on auttaa ja antaa apuaan sinne asti, minne ei muu apu yllä.

Toivomme, että jaksaisit vastata näihin kuuteen eri kysymykseemme ja palauttaisit vastauksesi mukana tulleella palautuskuorella viikon sisällä. Viimeistään 12.4.2011 mennessä.

Riihimäellä 3.4.2011

Leena ja Eija

1. Miten koit Tunne Joulun saapuneen-keräyksen valmistelun onnistuneen?
2. Mitä ajatuksia heräsi keräyksen ja konsertin toteuttamisesta?
3. Millaisia kehittämisajatuksia sinulla on Tunne Joulun saapuneen-keräykseen ja konserttiin liittyen?
4. Millaisin mahdollisuuksin haluaisit/voisit olla mukana tällaisessa paikalliselle tasolle kohdentuvassa hyväntekeväisyyskeräyksessä ensi vuonna?
5. Miten olit mukana Tunne Joulun saapuneen-keräyksen käytännön toteutuksessa viime joulun aikaan?
6. Risut ja Ruusut